

Laurelius, Olof

Criteria boni doctoris et auditoris in ecclesia ...

F1700 305

Tillkomstår 1669.

Digitaliserad år 2015

1600 talit F 1700
Teol 305
Allm

Kungl. Biblioteket
STOCKHOLM

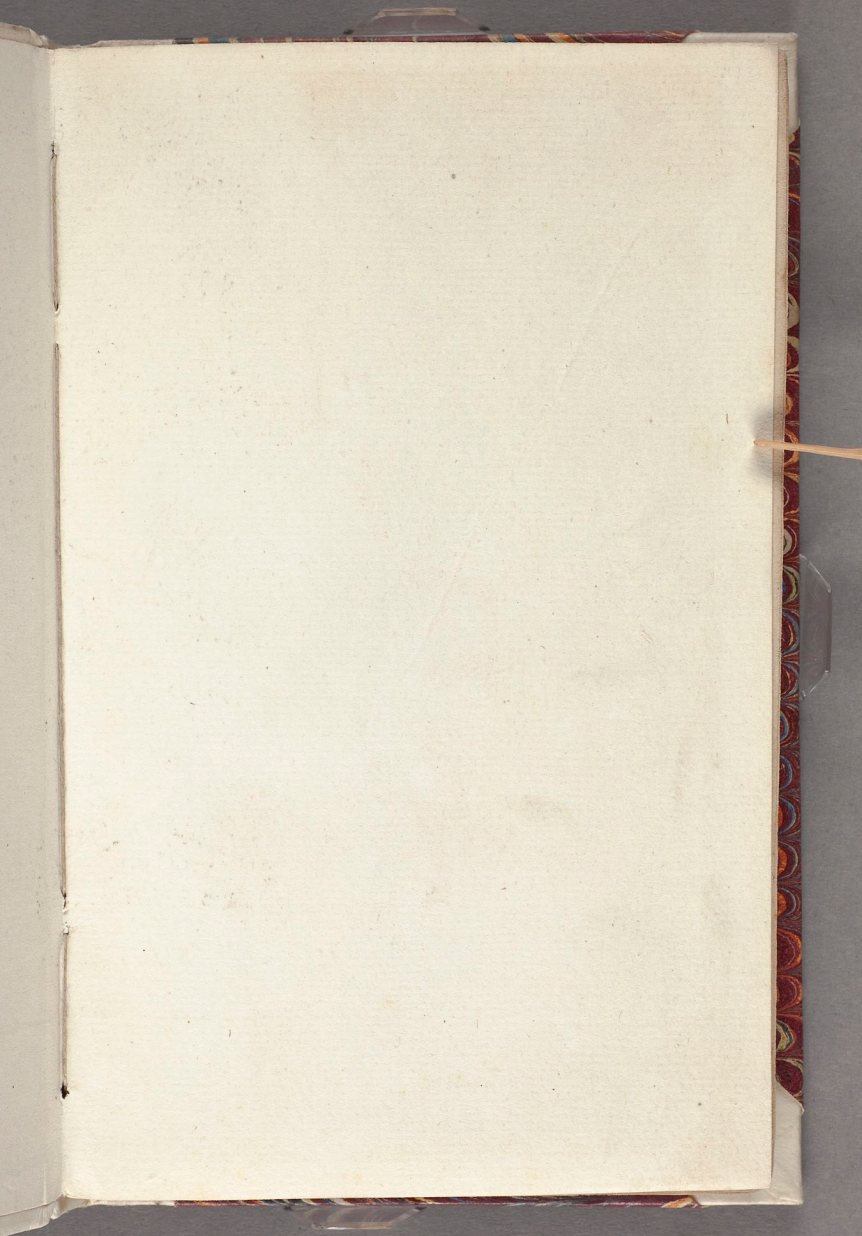
.....

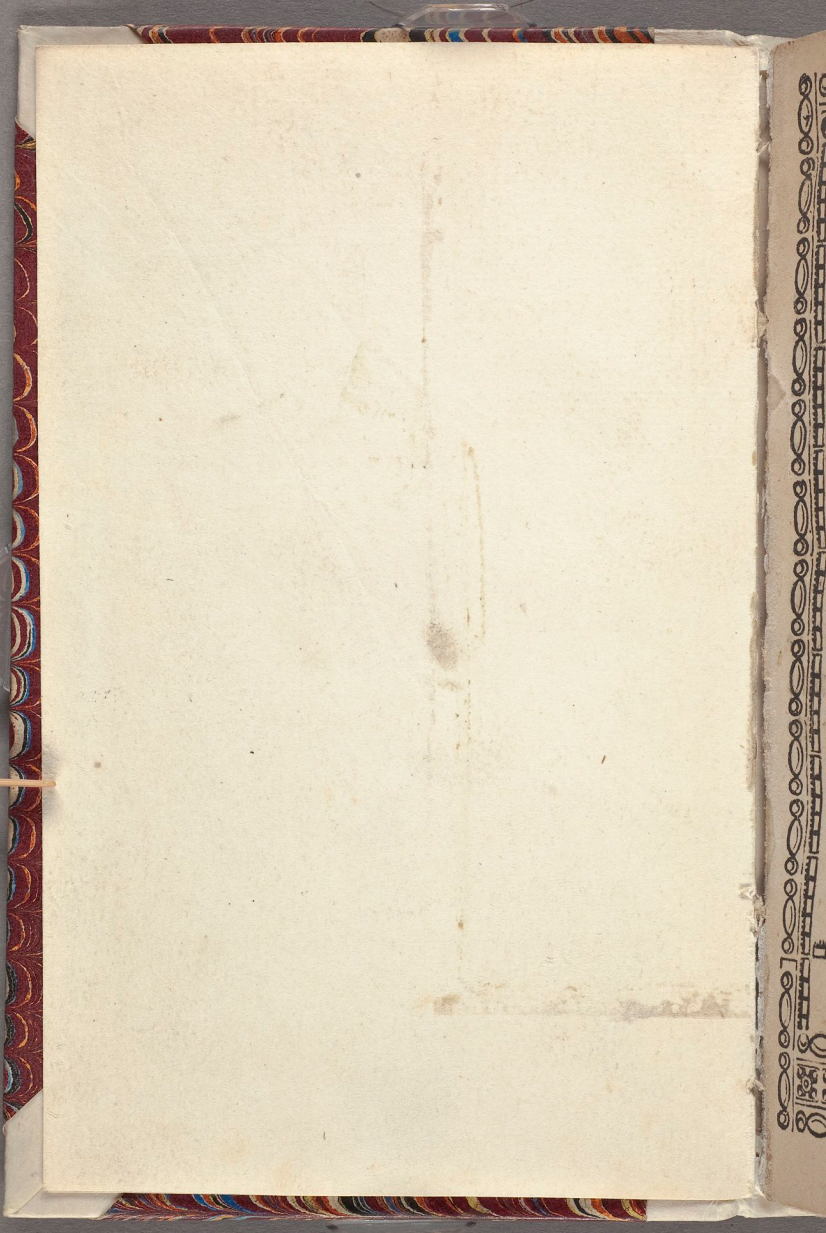
.....

.....

.....

CRITERIA

Boni

DOCTORIS ET AUDITORIS

in Ecclesia CHRISTI.

Rennemærcken

På en godh Lärare och Åhörare
vthi Christi Församling: Så och en
Förmaning til at rett kenna och bruka
thet Evangeliska Ljuset/som så klar
ligen vptendt är i vårt käre
Sådernesland/

Korteligen författadhe

af

Doct. Oluff LAURELIO,

Biskop i Westeråås.

—(o)—

Tryckt af Boëtio Hagen/

Anno 1659.

Matth. 7. v. 19. 20. 21.

Hwärt och it Trå som icke bår
goda fruchte / skal afhuggas
och kastas i Elden. Ther-
före skolen i känna them på
theras Fruchte.

Icke warder hwar och een kom-
mandes i Himmelriket / som
säger til migh / H Erre / H Er-
re / vthan then som gör min
Faders Wilje som är i Him-
melen.

Dr
ma
och
Gu
Nu
we
len
alle
tj
wer
heet
war
Fö
Gu
an
H
bätt
send
thes

20.21.
om icke bli
afhuggas
n. Ther
na them

een kom
riktet/ so
re/ HE
n gör m
är i Hin

Lidoch **GUD** sielf hafwer så
förordnat och bestält / att Gudz
tjensten / som består vthi Gudz
Ordz Predikande/hörande och annam-
mande / Sacramentzens retta Bruuk/
och een trogen och alswarsam Bön til
Gudh/ skal ordenteligen förrettas på thet
Rum / som Gudh ther til vthwaldt haf-
wer/ som betygat är vthi then första Dees-
len af Gudz Klagan; så året lickwel intet
allena ther medh giordt/at een går vnder
tjdhnen i Kyrelian / och sålunda i vths
wertes motto låter see sin Gudachtig-
heet/ utan thet hörer fast mera ther til/ at
vara recknat ibland the retta Christi och
Församblingens Ledamoter / såsom
Gudh sielf genom Propheten Jeremi-
am betygat / såhandes : **Så säger**
HERREN Israels **GUD** :
bättrer idart Lesverne och Wä-
sende/ så wil iagh boo när ider i
thesso Rumme : Förlåter ider
icke

Jerem. 7. 3

²
icke vppå Lögn/ nembliga / här
är HErrans Tempel / här är
HErrans Tempel/ utan båttrar
edart Leswerne/ ic. Men nu
förlåten i ider på Lögn/ then in-
tet nyttig är. Ther til ären i
Fiuswar/ Mördare/ Hoorkar-
lar och Meen-Edare. Sedan
kommen i tå/ och gåån fram för
migh i thesso Huuse / thet efter
mit Namn nämndt är/ och sähen/
thet hafwer ingen Nödh medh
os/ medan wy sådana Styggel-
se göröm. Hållen i tå thetta
Huus som effter mit Namn
nämndt är/ för en Rösware Ku-
lo? Th iagh seer thet wel/ säger
HERREN. Afwen så går thet
än i Dagh/ at mången hafwer itt
Skeen til Gudachtigheeten /
men thes Krafft försaker han.
Och såsom een ordenilig Gudztienst/
hafwer

2. Tim.
3. 5.

3
hafwer alltidh blifwit / och motte förret-
tas och vthföras i Christi Försambling/
af tvegegghanda slags Personer / nemb-
liga Lärare och Åhörare / så är nödig
och nyttigt / at weta begge Deelarnas
retta Kennemercke / hwar igenom the
Goda kunna ökennas ifrån the Ondra.

I. Om goda och redelige Lärares Kennemercke.

Deh emådan monge falske och
skrymtachtige Lärare finnas nu
i Werlden / som icke af Hiertas
sötia Gudz Namns Åhra och Förs-
samblings Opbyggelse / utan fast mera
sin egen Åhra och Nytt / ty wil man
först låta see Åstildnan emellan en godh
och trogen Christi Tienare / och een
skrymtachtig och falsk Lärare.

Til thet första / så är thet icke rett Ken-
nemercke / at en Prest är lagligen och or-
denteligen kallat af them som wederbör /
til en Lärare vthi Christi Försambling /
så at ingen kan honom förwittra / thet han
är en af the Löpare som Gudh intet kens-
nes widh.

Kennes-
mercken
på en tro-
gen Siä-
lesförare /
så är

1.
En lage-
lig Kals-
lese.

4
Heb. 5. 4.

v. 5.

Th ingen (Prestman) tage sigh
sielf Åbro/ utan then som kallat
warder af Gudi / lika som Aa-
ron / säger Apostelen Paulus. Exem-
pel ther hoos tager han af Christo. Så
hafwer icke Christus gjorde sigh
sielf herligan / at han skulle wa-
ra öfwerste Prest / utan then som
sade til hon om: Tu äst min Son
i dagh hafwer iagh föde tigh.
Såsom han och annorstädes sä-
ger: Tu äst en Prest i ewig tidh
efter Melchisedechs sätt.

Merck nu och betrachta / huru Je-
sus Christus wår öfwerste Prest /
blef sänder af sin Himmelske Fadher /
och alt ther före säger han: Såsom
Fadhren hafwer migh sändt / så
sänder iagh och idher. Och säger
Christus sielf til Judarna: Si iagh
sänder til idher Propheter / Wä-
sa och Skrifslårda. Och huru
stola the predika / utan the war-

Joh. 20, 21.

Matth. 23.

v. 34.

Rom. 10.

v. 15.

da

da sände? Hwad wiljen i nu säya i
Kennare och Löpare/ som trångien ider
in vthi Gudz Försambling/ och funnen
icke afbyda en lagligh Kallelse / troo i at
i ären Gudhi tecke och behagelige Läras
re? Ney ingalunda/ ty i hafwen lu- Jer. 23, 24
pit / och Herren hafwer idher
intet kallat / och alt therföre skaffen i
ingen Frucht/ en heller funnen i leswa vti
idart Embete medh it godt Samwet/ vs
tan thetta motte vara ider vti all Moots
gång/ en gnagande Matk/ at i otallade
äre tomne vthi en Försambling/ tyt i ins
gen lagligh eller ordenteligh Kallelse såde
hafwen af them / som thet borde göra.
Men ehuru man thetta wissar sådana af
Gudz Ord/ och loftiga Församblingens
Stadgar/ så achtar then Lattsinnige/ öf-
vermodige och skamlöse Hoopen thet
slett intet. The achta hwarcken Kyr-
ckio: Ordningen eller sit Löfte och Sedh
som the giordt hafwa / en heller den 17.
Articklen i våra Privilegier / en heller
årskilliga Rettelser och Förmaningar
them esomoftast förestälte. Kommer
och then Förargelsen här til/ at en Part
A 4 olage

olagligen/twert emoot våra Privilegi-
er, trångia sina Prester in vthi it annat
Sticht/ och äre nogra af them så förars-
gelige och oförstånde/ at the icke kunna
afbyda Tiden/ så lenge then affomnas-
de Prestemannen blifwer åhrligen be-
grafwen/hwilcket om en i Förrtiden ha-
de giordt/så hade han most priveras bå-
de ifrån sin Prest och Lågenheet.

Men hwar vti en lagligh Kallelse be-
står / är af Kyrckio: Ordningen och ite
lofligit wedertagit Bruuk / noghsame
funnigt.

11.
Guds re-
na Ordz
predikan
de och flis-
tiga Läs-
tunde,

Til thet Andra/ så är thet it rett Ken-
nemercke på en redeligh och rettsinnigh
Iesu Christi Tienare och Lärare/
at han predikar och lärer
GUDZ rena och saliggörande
Ord / utan nogon Bylåro och
Menniskio Påfund. Ty ther af
skal man kenna en falsk Lärare / at han
sin egen Dicht och elliest Menniskio Läs-
ra/ Fabler/Legender/Drömer och falska
Synner framdrager i sina Predikningar/
som the Påsweste för Seedh hafwa/ och
thet enfälliga Folcket ther medh grufwe-
liga

liga bedraga och förföra / hwar om altyd och nogsampt läres / och predikes i våra Församblingar.

Och ehuru wel och rett een predikar Gudz Ord / så motte en för all ting pröfwa och ehrfahra / hwad frucht hans Lära skaffar / och hwad framstegh hans Åhörare göra vthi Gudz Ordz och sin Christendoms Kunskap / låta flitigt lära och examinera them i våra Catechismi Stycken / och wara förwiffat ther på / at hans Åhörare weta hwad them nödigt är til een rett Christendom / och thetas ewiga Siäls Saligheet. En när en tilbörliq Kansakning här om hollas / så finnes thet ofta / at en stor Deel som hafwa stude och hörde Gudz Ord alt ifrån Ungdomen / intet wel kunna läsa tijo Gudz Bock / och weta icke icke Skriftennes Språk / hwar medh the sin Troo styrelia / och sigh på sit Wittetsta trösta kunna. Hwarföre hörer thet til en trogen och rettsinnig Lärare / at hafwa Weetskap om sina Åhörares framstegh i Gudz Ordz Kundskap.

Och alt therföre motte Församblingennes Upsyns-Männ / thet för all ting drifs

3
driffwa/ at hwar Huushällare skal wara
förplichtat at göra Bestedh för sig och sin
Huusholdt/ hwad the vthi sina Christens
doms Stycken och elliest af Gudz Ordz
Predikande lärdt hafwa/ och laga så/ at
Folckens förhör för all ting idkas och
troligen vthföres. Och sålunda kan
och en godh Disciplin och Rytetioagha
retzligen widh macht hollas / in genom
thetta Förhöret/ lærer Folcket kenna sigh
sielft och sin sáfunnigheet / och altså vpa
wecker större Demutheet / Bepel och
Byrdnat vthi them emoot Predikoems
betet och sina Siälesföriare/ som försaf
renheeten nogsampt medgifwer. En
sådan trogen Lärefadher och Rpsynsz
Mann hafwer Apostelen Paulus varit/
som han sielf om sigh bekenner och säger
til Presterna i Epheso: Jagh haf
wer intet försummat thet idher
kunde vara til nytto/ utan lärde
idher vppenbarliga och synner
liga. Och hafwer icke försum
mat/ medh mindre iagh hafwer
förkunnat idher all Gudz Rådhy.
Then

Act. 20,
20. & 27

Then som nu af it godt Samwet sä
 troligen omgås medh sit Embete / och
 seer nog på sina Åhörare / at the skicka
 sigh efter Gudz Ordz Predikande och
 föra it Christeligit och ostraffeligit Les-
 werne / sij then hafwer it rett Kennemers-
 cke på sigh / at han är en godh / rettsinnigh
 och wakande Lårefadher i Christi Förs-
 sambling. Och hwar större Lyd och flit
 anlades på Lårones förhör / än monga
 och longa Predikningar / så bleswe Gudz
 Försambling mycket bättre vpbygd än
 som nu skeer.

Til thet Tredie / är thet it wist Kenne-
 mercke / på en godh och trogen Christi
 Tienare / at han medh alswar och it
 Christeligit Nijt / söker Gudz och
 icke sin egen Åhra och Beröm.

Thet är nu bättre Gudh / titt han
 kommit med en stoor Deel af våra Pres-
 dikanter / at the för all ting sökia så-
 ckias Menneiskom / och thet Gudh
 hafwer gifwit them goda Gåfwor til at
 tala / så anwenda the samma Gåfwor på
 thet högsta til sin egen Berömmelse / oach
 tandes thet Apostelen säger: **Hadhe**
lagh här til dags welat tåfts

III.
 It Chri-
 steligit
 nijt til
 at sökia
 Gudz Åb-
 ra och ic-
 ke sin e-
 gen.

Gal. 6. 10.

Menniskiom/ så wore iagh icke
 Christi Tienare? Sådana hafwa
 sigh på Papisternas sett af och til / ropa
 och skrifa/ affectera sigh lifa som Gyn-
 lare i Predikestolen/ så at man intet an-
 nat hörer än Liudet af theras Koop/ brus-
 ka fremmande Språk / och mechtia hög-
 dragande Swenska / hwilken så brytes
 och omwexlas i Orden och Måhlföret/
 at man icke utan stoort Beswär/ thes rets-
 ta Förstånd kan hempta/ ja then gamla
 och enfalliga Swenskan som i wår Bis-
 bel brukas/ doger intet för them/ utan the
 lappa tilhopa Latinska/ Tyska och Frans-
 könska Glosor/ ther medh til at vthsmys-
 ctia och beprynda sit taal / alttil then ens-
 dan/ at the skola synas wara mycket för-
 farna vthi åtskillige Språk/ och sålunda
 winna stoort Koop och Loford hoos Å-
 hörarna. Men Christus säger: Ar-
 thet så at iagh prüssar migh sielf/
 så är min Prüss om intet: Och
 Paulus til the Corinthier säger: Och
 iagh kåre Bröder/ tå iagh kom
 til ider/ kom iagh icke medh högh
 Ord/

Joh. 8. 54.

1 Cor. 2. 1.

Ord / eller högh Wijsdom / at
 förkunna idher Gudz Witnes-
 börd. Och mit taal och min Pre-
 dikant / war icke i konstelig Ord /
 efter Menniskiors Wijsdom /
 utan uti Andans och Krastens-
 nes Bewijsning. Item / Gudz
 Rykte står icke i Orden / utan i Cap. 4, 20.
 Kraft. Man borde förthen skul göra
 som Apostelen Petrus lærer : Om 1. Pet. 4, 14
 nogor talar (Predikar) han tale
 såsom Gudz Ord / och thet medh alle
 som största ensaldigheet och Gudelig-
 heet / så at Åhörarna kunna bewefas af
 ens gudeliga / doch oskrymtachtiga Åth-
 häswor. Non Eloquentes sed evi-
 dentes, säger Gregorius, icke medh
 stor Weltaligheet / utan medh klar och
 reen Lära.

En Part sökia och sin egen Berds-
 melse ther igenom / at the smickra medh
 Folket uti sina Predikningar / och wilia
 heetas wara mechta lustiga Predikans-
 ter / hwilcket slagh wore Folket behage-
 lige

Es. 30, 18. lige vti Prophetens Esaie tith / the
 ther sade : Prediker of liusliga.
 Och förmanar Paulus / at Åhörarna
 skola achta sigh för them / ty sådana /
Rom. 16. säger han / tienna icke Herranom
7. 18. Jesu Christo / utan sinom
 Buuk / och igenom södt Ord / och
 smekande taal / försöra theas
 Hierta som meenlöse äre.

Men then Liusligheeten fordrar
 Gudh enkannerligen af en Predikant och
 Lärare / at han medh alt som största Gu-
 deligheet / af it ödmuikt och sachtmodige
 Hierta / framförer sina Predikningar /
 och icke medh nogot stolt och stoormo-
 digt taal och Åhåswor / hwar af en kan
 merckia / at han predikar af it förmåtit
 Sinne / och holder mycket af sigh stelf / v-
 tan fast heller at alla gudfruchtige Åhö-
 rare / kunna blifwa beweckta af hans gods-
 achtige Ordelagh / och merckia at han
 tord af Gudz goda Anda / sin Lära och
 Förmaning framdrager / ty huru skal the
 vpreckia andra til devotion och Gude-
 ligheet / som stelf är widt ther ifrån / både
 medh

medh Ord / Athsäwor och Gernings
gar?

Så äre nogra Smickrare uti Disci-
plinem/ som icke bestijta sigh om / at all
ting må stickeligen och gudeligen förret-
tat warda/ och holla en alswarsam Hand
uthöfwer wår Kyrckioordning / Privi-
legier och it Christeligit / ofdrargeligt
och af Alder wedertaget Bruuk i Gudz
Försambling/ utan som andra Wäders
hanar / låta förleda sigh ther ifrån/ ges-
nom it och annat Tilfälle/ smickra medh
Folcket/ efter thetas egen Wilja och Ås-
stundan / såsom och medh Huushpredi-
ningar/ Brudewixel och Barnadoop i
ottrengde måle/ hema i thetas egna Bo-
ningar/ hwilcket ländet Gudz Huush och
Kyrckia til föracht/ och haswer en stoor
Förargelse medh sigh / ther öfwer thet
rettisinniga Presterskapat nu lenge klas-
gat och sigh beswärat haswer. Tu som
haswer i thetta Fallet anseende til Per-
sonen/ låter falla sigh och jemmvel uti an-
dras Församlingar / til at förretta
Gudztiesten hema i Stugun/ som intet
longt ligger ifrån Kyrckian / ther wia til-
samman thetas gemena Huushfolck och
andra

andra af Sochnen/ och hwad mera thet
förefalla kan/ öfwerträder tu icke en godh
Ordnung och Presterskapsens welsångs
ne Privilegier? Så at när en annan
rettsinnig Prestmann i högre och nidri
gare Grad/ wil holla en tilbörlich Ord
ning widh macht / så får han then För
witningen/at thet annorstådes utan nos
gon Försyn och Gensäpelse tilstådes/
hwi skal så icke iagh/ säna the / hafwa
samma Friheet? Tu löper omkring
och tilbiuder tin Tienst hoos Herskapen
på en Ort och annan / är thet icke en
skamligh och neeflig Gerning/ at tu titt
höga Embete så misbruka skal / hwar af
Ståndet blifwer förachtat/ och tin redel
lige och stadige Embetzbroder stoorligen
förargat?

iv.
Holla
Solcket
til at gö
ra en san
stylligh
boot och
bättring.

Til thet Stierde/ hafwer en rettsinnig
Christi Lärare thet Kennemercket / at
han stitelligen och trosligen söker til at
omwenda sina Åhörare ifrå
Synd / ty Boot och Bättrings
Predikan/hafwer varit Christi/Pro
pheternas och Apostlarnas högsta och
största Åhuga wå sit Embete/ såsom wå
see

see af Elaias ; Jeremias, Ezechiel
 och the andra Propheterna / begynna
 och lyhta gemenligen / sina Prophetier
 medh thenna Predikan och Laran / at
 Folcket skulle omwenda sigh ifrån sit
 synda-wäsende / och göra Bättring. Jo-
 hannes Baptista Christi Förelöpare /
 war then ropande Rosten i Snen / som
 skulle efter Esaiæ Ord : Bereda
HERRANS Wägh / göra hans
Stigar rehta. Han drees förthen-
 skull then Laran / säyandes : Görer
 Bättring Himmelriket är kom-
 met hart när. Item / görer såda-
 na Frucht som Bättring tilhö-
 rer / ty Tran är satt til Rooten
 på Träet / at hwart och itt Trå /
 som icke bär godha Frucht / skal
 afhuggas och kastas i Elden.
 Sammalunda begynte och Christus
 sielf sitt Embete / medh Boot och Bät-
 trings-Predikande. Och blef Paulus
 til then endan kallat af Christus :
 Jagh sender tigh säger han / til

Es. 40:36

Matth. 3:3
v. 8:9,10

Cap. 4:17

B Hed-

Hedningarna/ at tu skal öppna
theras Ögon / at the skola om-
wendas ifrån Mörckret til Lju-
set/ 26.

Then Prestiman förthen skull / som
icke setter sigh thet fram för all Ting i
Sinnet/ at förtaga Synden/ och skaffa
them til rettes igen / som syndat hafwa/
han är ingen trogen Christi och hans
Församblings Tienare. Betrackta
och see tilbakars vthi Gudz Klagan/ hu-
ru kraftigt ordelagh och Sätt / Prophe-
terna och Apostlarna hafwa brukat i si-
na Predikningar/ til at omwenda Fol-
cket ifrån ofwanbemälte och andra grof-
wa Synder / och then som här vtinnan
tråder vti theras Footspohr / han vtret-
tar sit Kall redeliga.

Then som nu intet alffwar låter påstis-
na vti sit Embete och Predikningar/ at
komma Folcket ifrån sin Säkerheet och
syndefulla Leswerne/ vtan låter så gået
som thet kan / handhafwer sin egen No-
ligheet och Nyttä/ och sälunda intet medh
nogot Nit och Iswer / straffar Gudz
Ördz

Ördz
derfa
medh
godh
på i
trug
mod
Kenn
Wilt
ning
talar:
der fe
en P
Päno
Herli
skal:
är ibla
på hon
wiljan
ning
Huru n

Ordz Förachtare och andra Synner/
dierfwes icke antasta then säkra Hoopen
medh itt hårde Ord / sij then är ingen
godh Heerde. Thet heeter: holt vp
på i Tjdh och Stjdh/ straffa/
truga/ förmana medh all sacht-
modigheet och Lärdom.

2. Tim. 4
v. 2.

Til thet fempte/ är thet och itt rett
Kennemercke/ at en Lärer af en god
Wilja/ och icke för slem Win-
ning skull/ såsom Apostelen Petrus
talar: Presterna som äro ibland
ider förmanar iagh / som är och
en Prest och Witne til Christi
Pjuno / och deelachtigh i then
Herligheet som oppenbaras
skal: Föder Christi Hiord som
är ibland ider / och hafwer achte
på honom/ icke nödigt utan siels-
wiljandes / icke för slem Win-
ning skul/ utan af en god Wilja.
Huru wederslyggelige the Prester äro

V.
Godwils
leligen
och icke
för slem
winning
skul fö-
der Chris-
sti Hiord
1. Pet. 5. v. 1.

för Christo wår om HERRA/ som sö-
kia slem Wining/ och för then orsaken
skultiena Gudh then Heliga Treefaldig-
heet/ kan man see ther af/ at Gudh sielf
flagar öfwer sådana Prestler och säger:

Mal. 1, 10.

**I tånden och ingen Eld oppå
mit Altare omsyß:** Men i synner-
heet beskriwas thesse egennyttige Lära-
re/af Propheten Esaia sålunda:

Es. 56, 10.

theras **Bechtare** äro blinde/the
weta allesammans intet / tycke
Hundar äro the/ och kunna in-
tet straffa / äro late / liggia och
sofwa gerna: Men the äre stark-
ke Hundar til Kroppen / så at
the aldrig kunna måtte warda.
Sij Heerdarna weta intet För-
stånd/hwar och een seer oppå sitt
Wåggh / hwar och een girugas
för sigh i sitt Stånd. När för-
then skul een Prestman söker troligen
Gudz Namns Åhra/ Församblingenes
Opbyggelse och Förkofring/ leeder hen-
ne

ne in på retta saligheetennes Ang och
 Beet/och icke otillbörligen söker efter sin-
 egen Nyttä och Fordeel/genom allehans
 da tilfällen / utan låter sigh nöya medh
 then Deel/ som faller af hans ordentelis-
 ga Embete/så är thet itt wist Kennemera-
 ckie/ at han är en godh och trogen Chris-
 sti Tienare / hwilckom lickwel Åhörars-
 na plichtige äre effter Gudz och werdzlig
 Lagh/ utgöra sin Rettigheet/ efter som
 Arbetaren är werd sin Löhn.

Luce 10. 7c

Borde förthen skul hwar och een Prest-
 man achta sigh för en sådan Handel/
 som honom icke wel anstår/ utan förors-
 sakar monga wrongwissa Domar öf-
 wer heela Ståndet/ hwar igenom thet
 blifwer förachtat / försmädat och lastat/
 när man seer at en Prest fyller och girus-
 gas medh otienligh Kidpslagning / och
 söker allestädes Winning vthi stoorä
 Bruuk / Compagnier/ etc. Hwilcket
 wär Kyrefioordning och medh thesse
 Ord förbiuder: The Prester som sigh
 inlåta vti Kidphandel/ meer än the sielf-
 wa behöfwa til nödtorfteligit Huuþhold/
 the samma moste hädan effter hafwa

Fördragh/ så frampt the icke wilja mista
theras Geld och Prestes Embete/ ty the
kunna icke både Delarna wel skidta/ thet
är/ handla och studera i Skristena.

VI.

Sörä itt
Christes
ligit Ex-
emplart
Lefwer-
ne.

Matth. 7.
v. 16.

Til thet Siette / såsom vti een
Summa/ så är thet itt sanskylligt Ken-
nemercke på en rettsinnigh Lärare / at
han förer itt gudeligt och ostras-
seligit Lefwerne / ty af theras
Frucht skolen i kenna them / säger
CHRISTUS / icke hempter man
Wändruswor aff Törne / ey hel-
ler Fylon aff Tistel. Så bär
hwart och itt godt Trå godha
Frucht / men itt ondt Trå bär on-
da Frucht. En Lärare motte förs-
thenkul wara en Exemplar Mann vti
Ord / Åthåswor och Geringar / och
stella sigh sielf til een Estersyn i
Ord / i Ömgengelse / i Kärleek /
i Andanom / i troone / i Kyssheet.
Sin Discipel Titum förmanar Pau-
lus såyandes: Vthi all ting stell
tigh

1. Tim. 4.
v. 12.

Tit. 2, 7.

sigh sielf för en Efftersyn til goda
 Gerningar / medh oförfalstat
 Lärdom / medh ährlighet / medh
 helsosam och ostraffeligh Ord /
 på thet han som emoot står / må
 blyas / intet ondt haswandes /
 thet han säna kan. Och sätt och
 saligh är then Presiman / som sigh effter
 thesse Lifsreglor ställa kan / och icke är för
 sina egna Gerningar skul / vnderkastas
 Lastarens Smäleek och Förwittelser / i
 thet een Lärer andra odmiukheet och
 sachtmodigheet / och är sielf stolt / högfärs
 digh / Ahregirigh och öfwermodigh i sitt
 Förhaswande / holler en prächtig Hoff-
 stat / lyka som itt annat stoort myndigt
 Herstap / klifwer på Predikestolen / och
 utan Försyn låter Håret wera / så at thet
 hänger vth på Arlarna / sätter i otrenda
 måhle en Calott på Hufwudet / och kan
 icke blifwa widh höfliga Prestefohler /
 Habit och Kläder. Kopar och förbius
 der Girigheet / och är sielf mechta begifs
 wen på Deutor och Gåfwor / snolas i als
 la motto på hwad sätt thet see kan / efter

vti öds
 miukhet
 och flyr
 Ahregia
 righeet

högfärs
 diga åta
 häfwor
 och Gia
 righeet

stora Rykedomar och Förmögenheet/
och kan aldrig låta sigh nöya medh sin
Deel och Lågenheet.

Uten Lärare skal noga achta sigh för
sådana och andra Laster/ föregiswer Ap-
postelen Paulus strax i begynnelsen på
sin Epistel til the Romare/vthi hwilcken
Epistel / alt thet som en bör weta om
Gudh och hans Wilja/ om Frelsermans-
nen Jesu Christo / om war ewiga
Siäls Saligheet / om itt Christeligie
Dygdaleswerne här i Werlden/sulkoms-
ligen och aff en höggh Anda / finnes di-
cterat och föreskrifwit. Ther i thet förs-
sta Capitlet talar han så: Nu lærer
tu andra/och lærer tigh icke siels/
och sålunda warder **G B D Z**
Namn försmädat ibland Folcket/
och Gudh hafwer en Styggelse til tigh.
Ty til then Dgudachtige säger Gudh.
Hwy förkūnar tu mina Ketter/
och tager mie Förbund i tinom
Mun/ efter tu doch hatar Tucht-
tan/och kastar min Ord baat om
tigh? Tu hafwer ofta lärde och predis-
kat

Rom. 2, 21
& seq.

Rf. 50. v. 16.

kat i Gudz Försambling thet Christus
 säger : Och effter Ondskan får
 öfwerhandena / warder Kärle-
 ken i mongom förkolnadt. Item/
 thet Paulus talar och säger. Om iagh
 talade medh Menniskiors och
 Engla Tungor / och hade icke
 Kärleken / så wore iagh en liu-
 dande Malm / eller en klingan-
 de Bielra / &c. Tu som sådant prez-
 dikat hafwer / och lietiwel drager itt heim-
 ligt Haat / Illwiltia och Afwund til tin
 Nästa / tu förtalar och dömer illa om tin
 egen Embers Broder / och hwar han rå-
 skade nogot feela / thet yti vprettar tu hos-
 nom icke medh en sachtmodigh Anda / vs-
 tan hielper til på thet högsta / huru han
 kan blifwa vthskänd och förderfwat.
 Hwar är tā tin Predikan om Kärleken
 emoot tin Nästa ? Hwar är tā thet tu
 lärde hafwer effter Salomons Ord : Ne-
 then sin Nästa skämmer han är
 en Däre / men en förståndigh
 Man

Matth. 24
v. 12.

1. Cor. 13, 1.

Prov. 11, 12

Man stillar thet? Tu söker medh
 Alfwar at han kan blifwa vthskänd/ til
 Spott och Mishwyrdan för alla/ och lic-
 wel wil tu heeta en godh Christen rett-
 sinnig Lärare. Tu lärer medh Konung

Pfal. 34, 13.
 2. Pet. 3, 10

David och Apostelen Petro: Ut then
 som wil elska Lyswet och see goda
 Dagar/ han stilla sina Tungo i-
 från thet ondt är / och at hans
 Läppar icke tala Bedrägertj.

Pfal. 12, 3.

Men hielp H Erre Gudh/ then
 ene talar nu medh then andra o-
 nyttigh ting / och skrymta och
 lära utaf dens Hierta. Si/ är
 icke Kärleken i tigh förkolnade / tu som
 sådant gör? Skulle tu på sådant Sätt
 kunna vara Gudhi een tåck och behage-
 ligh Tienare/ en redeligh och rettsinnigh
 Lärare/ eller Christi Lärjunge som säger:

Joh. 13, 35.

Ther aff skola alla förstå/ at i ä-
 ren mina Lärjungar/ om i haf-
 wen Kärleken inbördes? Tu må
 vthsmykta tin Saak/ och tala så liufliga
 och

och wel som tu wilt och kant / thet är alt
 ijdel Skrymteri / och tu må intet ehrens-
 nas aff Christo för hans Lärjunge /
 gode och trogne Tjenare. Och är thet
 ta sannerligen een så groof och stoor gif-
 wen Förargelse vti Gudz Försambling /
 som han nogon sin wara kan / at Lärars-
 na / som skola låta sit Ljus lysa för
 Menniskiom / på thet the måge
 see theras goda Gerningar / och
 wår Himmelske Fader thet ige-
 nom åhrat och prysat warda /
 sigh så förholla / at alla rettsinnige kunna
 see och döma / at theras Leswerne är fast
 annorlunda än theras Lära. The äre
 satte androm / som sagt är / til Effterdö-
 melse och Exempel / och gifwa licet wel så
 dan Förargelse ifrån sigh / at en Gudz
 fruchtigh theras Embets Broder
 motte blyas thet widh. Tu lærer medh
 Apostelen Paulo / thet han så talar :
 Så uppfyller mina Glädie / at i
 åren ens til sinnes / lykka Kärleek
 haswandes / endrechtige / sam-
 bel-

Matth. 5.

v. 16.

Phil. 2, 20.

hellige / at intet skeer medh Kjuf
 och såfeng Ubro / vthan medh öd-
 miukt rechne hwar then andra
 yppare än sigh. Seer icke hwar
 och en på sitt eget bästa / vthan
 hwar och en på ens annars bes-
 sta. Item / genom Kärleken tiene
 then ene then andra / ty all La-
 ghen warder fulbordat vthi itt
 Ord / thet är : Elsta tin Nästa
 såsom tigh sielf / men om i medh
 hwar annan bytens och frä-
 tens / så seer til at i icke aff hwar
 annan vpatne warden. Men
 iagh säger ider / wandrer i An-
 danom / så fullkommen i icke
 Könsens Begärelse. Huru nu een
 part Lärare wandra i Andanom / thet
 ware Gudhi klagat / at hans Namn så
 skal blifwa försmådat ibland oss / i thet
 Folcket får orsak at såna : Sit / hwar är
 nu våra Lärares Predikan / och Ordzens
 Krafft

Gal. 5. v.
 13. & seq.

Kraft som the biuda of på Gudz wegna/
 at wij skolon wara fridsamme/ longmos-
 dige/ ödmuige och fly Ahrgirigheet/ stors-
 modigheet och Högfärd? Si/ tråta
 the icke offenteligen sielfwa om Höghees-
 ten och Förmoon för hwar andra? Nu
 wel thet är som Christus säger: För-
 argelse motte juu komma/ men
 wee the Menniskio/ genom hvil-
 ka Förargelse kommer. Skulle
 wij icke see thet yppå/ at wår Orden
 och Presta-Embete/ skändeligen i
 Gemeen blifwer här igenom förachtat/
 lastat och förtalat? I thet wij låta wåra
 egna affecter och Högmödigheet skam-
 ligen utbrista/ så at heela Presterskapeet
 får esomoftast Förwittelser thet före:
 Ja/ ja/ säger man/ Presterna äro intet
 så helige som the låtas och lära i För-
 samblingenne/ draga så fram thet ena Ex-
 remplet effter thet andra. Lyder tå icke
 Gudz Ord och Namn/ stoort Meen och
 Försmädelse här igenom/ at nogre af of-
 icke allenast antaga Apostilarnas Tråta/
 hwilken thera skulle wara ypp-
 perst/

Matth. 18
 v. 7.

Pl. 62, 10.

perst / utan och holla medh them som
 sådant göra? Och är then Tråtan aff
 Evangelisterna genom Gudz Andes in-
 giswelse / intet skrifwen them til nogon
 Uhra och Heder/ utan til Vanheder/ at
 the Myndige (helige) seela och/ så
 monge the åra. Men når thet E-
 vangeliuim predikas / så affunnas och/
 huru Apostlarna / nu bätter lärde om
 Christi Person och Rike/ bättrade sig
 merckeligen/ och låto aldrigh meer sådan
 Stoormodigheet yppa sigh / utan toge
 Christi Kors på sigh / och folgde ho-
 nom effter / medh een ödmuik och toligh
 Anda in i Döden. Nogra höghlärda
 Männ vthi Tyskland / hafwa i förledne
 Tyder och jennwel ån i dagh / kommet
 stor Förargelse åstadh medh sina ledha
 Tråtor/tuistige och åhregirige Skrifter/
 i thet the leggja sigh til at slutas / bittas
 och fråtas medh sina egna Religions
 Förwandter / them the så vthmåla/ be-
 gabba och försmåda/ så at een rettsinnig
 Christen Man/ leekt eller lård/ må styg-
 gias ther widh/ emedan han seer icke een
 lyten Gnista aff Kärleken wara i sådana

Läs

Lärares Hierta behollen. Här aff så
 våra Wederparter stoor Orsak at för-
 småda Gudz Namn och vår retta och
 saliggörande Religion/hwilket alt oach-
 tandes/the lictwel rasa fort / lyka som
 Huggormar vti sin påbegynta Bitter-
 heet/Haat och Afsvund emoot sina egna
 Embetsbröder vti Religionen/ och vhr-
 sechta sigh thet medh/ at the motte för-
 swara Sanningen: Men kunne thet
 icke skee vtå sin Nästas vthskemning och
 Försmådelse? Tu predikar och swas-
 kar om Högsfärd i Ord/ Athsäwor och
 Gerningar / och at hwar skal förholla
 sigh i sit Stånd/medh en höfligh/ tienlig
 och för Ståndet brukeligh Klådebonat
 och Kropsens Prydnat/och tu sielf medh
 tin Hustru och Barn / pöser/ braschar
 och förholler tigh icke som en Prestman
 egnar och böhr / vtan wil vara andra
 Stånd vthi åtskillige Stycken jemlikt/
 och intet achtar/ antingen hwad Gudh i
 sit Ord/ eller och höga Swerheeten vti
 sina Placater och Ordningar / på een
 offentligh Riksdogh samtlycka och sluts-
 na/ budit och befalt hafwer / såsom vthi
 den

den XXVII. Stadgan för Kyffens
 Presterskap/ ther så står. Presterna
 sampt och synnerligen skola haf-
 wa en alswarsam Klädedrächt/
 så at the och ther aff/ måge ifrån
 andra Stånds Personer kende
 och för Prester ansedde warda.
 I synnerheet skal them här med
 warda förbudie/ at draga longe
 Håår / piukotta höga Hattar/
 stora fodrade Mössor/ Peruker
 och Galotter / stora Kragar och
 annat meera som theras Stånd
 intet höfwes. Besee och här om then
 G. Kyrkioordningē fol. 17. Itē El. 3, 16.
 Och oansedi man tilbörlicgē holler hand
 utöfwer thesse Stadgar / them wthi all
 tilfälle/ serdeles i Prestemöten drißwer
 och yprepar/ Så wil doch then ostadiga
 och lätt sinniga Hopen icke affstå ther
 medh/ och låta sigh retta. Man predi-
 kar för them til öfwerflöd först af den I.
 Pauli Epistel til the Corinthher/ Cap. II

v. 14. Medh thessa Aposttelens Ord:
 Eller lærer icke Naturen idher
 thet / at enom Man är Wan-
 heder / om han hafwer longe
 Håår? Sedan af Propheten Ezechi-
 el / Cap. 44. v. 20. Sit Huswudh
 skola the (nembliga Presterna) icke
 raka / och skola en heller låta Hå-
 ret wera longt / utå skola låta om-
 klippa sigh. Och året selsamt / huars
 före en Prestman wil wara lyf itt Quin-
 folck / som longt Håår drager sigh til
 Prydnat.

Och aldenstund / Gudh fordrar een
 beshynnerligh / trogen / gudhfruchtigh och
 bestedeligh Tienst / såsom och itt serdeles
 Ongdalefwerne aff them / som hans Lå-
 rare och Predikanter wara skole / ty är
 aff nöden / at man tager thenna Aposte-
 lens Jacobi Förmaning i godh Acht /
 thet han säger: Käre Bröder / sa-
 rer icke hwar Man effter at
 wara Lårare / wetandes at wty

Jac. 3. 16

C

thes

thes större Dom så/ ty i monge
 stycke seele wj alle. Men then
 ther icke seclar wti itt Ord / han
 är fulkomligh. Och emedan Presten
 är een Skaffare til Gudz Hemligheet/
 skal deela sanningennes Ord rett / sly o
 andeligh och onyttigh Ord / och han
 monge Ord hafwer til at göra Recken-
 skap före/ så pröfwe och betencke sigh rett
 wel/ för än han begärer komma til thetta
 Embetet/ pröfwe om han åstundar eens
 kannerligen Presteembetet / för Gudz
 Namns Åhra / eller och i synnerheet för
 sin egen Föda och timeliga Naring skul.
 Pröfwe om han hafwer Gåfwor/ til at
 utlåta sin Röst som een Basun / och ut-
 ropa trösteliga Saligheetennes Ord/ så
 at Foleket må omwenda sigh ifrå sina
 onda Wägar och til Gudh. Och then
 som alt reda ther til kommen är/ pröfwe
 om han är en godh och trogen Christi
 Tienare / och är begåfwat medh thesse
 ofwanbemelte Kennemercken / serdeles
 om han sigh så förholler/ som thet redelis-
 ga Presterskapet i gamla Testamentet
 hwils

hwilcket Gudh sielf genom Propheten
Malachiam berömer / säyandes :

Sanningenes Ord war i hans Mal. 2, 6.

**Mun / och thet war intet ondt
funnit i hans Läppar / han wan-
drade fridsammelige och redeliga
för migh / och omwende mon-
ga ifrån Synd.** En Prestens

Läppar skola bewara Lärna /
at man må befråga Lagen aff
hans Mun / ty han är en **Her-
rans Zebaothz Engel / men i å-
ren affgångne ifrån Wägen /
och hafwa förargat monga i La-
gen / 16.** Käre pröfwa nu tigh sielf ehoo

tu äst / om tu wandrar i titt presterliga
Embete / effter theras Exempel som
GDH här berömer : Nemliga / om
**Sanningenes Lagh eller Ord
är i tin Mun / så at tu utan Skrym-
terij och Anseende til Personen / lærer
Gudz Wäggh rett : En Simulata San-
ctitas, est duplex impietas. Et ma-**

lus qui se bonum simulat, pessimus
 est. Pröfwa om intet ondt finnes
 på tina Läppar / medh itt wrångwist
 Dömande (om hwilket nu endels talat
 är) om tina rettsinniga Embets Brö-
 der / och andra godha Christna Menni-
 skior / see til om tu wandrar fridsam-
 liga / och holler tigh (som Paulus
 förmanar) siels icke förkloof / utan
 holler så / at thet är motta medh.
 Beprofwä om tu äst roligh och
 sköter tina egna Stycken. Och
 icke träder vthi eens annars Embete /
 hwilket Apostelen Petrus kallat een dö-
 deligh Synd / ther han så talar : Ingen
 ibland ider lijde såsom een Mör-
 dare / Tiw / Ilgerningsman / el-
 ler som then ther träder i eens
 annars Embete. Tu hafwer
 nogh göra medh tit egit Embete.
 Befinner tu tigh göra här emoot / och be-
 gynnur på at aflas medh tin egen förs-
 måtna och förwetna Wäshheet och ins-
 tagna

Jer. 9, 8.

Rom. 12,
17. & 311. Thef. 4,
v. 11

1. Pet. 4, 15,

Syr. 3, 24,
25,

tagna Meningar / tycker som tu fast båt-
 ter förstår Lärostycken i Församlingen
 än nogon annan / legger så til Wägs /
 och går ifrå then Enhelligheet och sams-
 tyckta Wäiset / både uti then retta Läran /
 så och Ryrckiones Ceremonier , och
 bringer nogot nyt på Banen / wilt sielf
 alt mestra effter titt egit Huswudh / sätter
 tigh på Domstellet / tager Pennan i
 Handen / och förargar monga i
 Lagen / går ifrå then Christeliga wes-
 dertagna Läran / och gör wåra affsagda
 Religions = Wederparter / lifka goda
 medh oss / sji / må tu salunda wandra
 fridsamliga och redeliga ? Ney ins-
 galunda / Tu skulle i stället för thetta o-
 roliga Wäsendet / beslitta tigh sielf om ite
 gudeligt och oförargeligt Leswerne / och
 biuda til medh alla macht / at omwen-
 da monga ifrå sit synda = Leswer-
 ne / och tenckia til / at titt Embete är / at
 bewara Lärna / then retta kenda
 Sanningen / som nu / Gudi ware ewins-
 nerligen åhra / så reen och klar är plante-
 rat i wåra Församlingar / rett åfwen-
 som

som hon i Propheternas och Apostlarnas
Skriffter finnes wara beskrieffwen.

Matth. 18.

v. 7.

Men Förargelse motte juu komma /
doch wee the Menniskio /
genom hwilcka Förargelse kommer /
som man här å nyo motte vprepa.
Rett sinnige Lärare och Bechtare i Gudz
Församling / motte förthen skul gifwa
granna acht vppå them / som medh sina
Ord / Lära och Exempel / nogon Irring
åstadh komma / effter thenna Apostelens

Rom. 16, 17

Befalning: Jagh förmanar ider /
at i hastwen vpsende på them /
som twist och Förargelse åstadh
komma / emoot then Lärdom
som i hastwen lärde / och wijker i
från them / 2c. Och motte thetta vps
sendet så i acht tagas / at the antingen
sielswa skriffteligen igen falla sin Wils
farelse / eller och then blifwer aff androm
grundeligen och tådiget förslagd / och aff

2 Tim. 2, 17

1. Cor. 5, 6.

Gudz Ord refuterat / ty elliest fräter
then omkring sigh / lyka som
Kräff

Kräfvetan / och förorsakar een stor
 Dreda / effter som een lüten Suur = Gal. 5, 9
 deggh / kan försyra hela Degen.
 Men elliest om een råfade aff fökligh
 Swagheet / vthom våra Troos Artick-
 lar / seela medh itt Ord / thet böhr Jac. 3, 21
 then Christeliga Kärleken öfverskyta /
 och medh Tolamodh inbördes draga
 vår Nästas Bårda / vhrsechta thet och Gal. 6, 21
 wenda all ting til thet bästa / effter som en
 rett ofkrummat Kärleek är toligh och mild /
 och fördrager all ting. Doch see hwar I. Cor. 3,
 och een sigh wihsliga före / och ställe 4. 7.
 å them /
 åstadh
 Rådrom
 Förargelse giswa / på thet vårt 2. Cor. 6, 3
 Embete må ostraffat bliffwa.
 Summa / Then som rett lærer och för-
 swarar Sanningen in til Döden / Chris-
 teligen lefwer / och holler en godh Di-
 sciplin och Ordning widh macht / han
 är een godh Siälesörjare.

II. Om godhe och retts- sinnige Åhörares Ken- nemercke.

Ef. 29, 13.

Såsom G V D H flagar öfwer
Folcket / som war vthi Prophe-
tens Esaie tidh / och säger :
Therfore at thetta Folcket nalc-
kas migh medh sin Mun / och be-
drar migh medh sina Låppar /
men theras Hierta är longt i-
från migh / och fruchta migh eff-
ter Menniskio- Budh som the
låra : Så wil iagh och vnderli-
ga handla medh thetta Folcket /
alt som vnderligast och selsynli-
gast. Thet samma hafwer Gudh
och nu orsak til at flaga öfwer monga
Menniskior / som förr sagt är / the ther gå
i Kyrckian för en Syn och Seedh skull /
at the ther igenom skola blifwa holdne
och rechnade / ibland the retta Christrog-
ne Gudz Församblings Ledhemoter / så
at om the icke befruchtade / the theras
skrymtz

skrymtachtiga och förkolnade. Hiertelagh
 til at tiena Gudh / skulle genom thesas
 Frånwarande vthur Kyretian / aldeles
 blifwa kunnigt / yppenbart och vtmärckt /
 så skulle the wel sellan eller aldrig instella
 sigh i Gudz Huus. Så på thet / at man
 må och hafwa nogra Kennemercken / på
 the retta / rettsinnige och alfwarsamme
 Gudz Ordz Åhörare / och åter twert es
 moot een wis Affmålning på them / som
 hafwa itt Skeen til Gudhachtigheeten /
 och thes Krafft försaka / Ty må thenna
 Criteria eller Kennemercken / nu i syns
 nerheet tagas i acht på een godh Åhöra
 re.

Thet Första är / at alla the / antin
 gen Leecte eller Lärde / som Gudh aff
 Hiertat elsta och tiena / the låta altydh
 påstijna medh Ord / Åhåswor och Ger
 ningar / at the hafwa lust til at hö
 ra / låsa och betrachta Gudz hel
 ga och saliggörande Ord / bådhe
 hema i sit Huus / såsom och yppenbarli
 gen i Gudz Församling / och then som
 thet til icke hafwer Lust / han är en Mun
 Chri

I.
 Kennes
 mercket
 är en das
 gelig lust
 och wilja
 til at hö
 ra / låsa
 och bes
 trachta
 Gudz
 Ord.

Pfal. 1,2.

Christen och skrymtachtigh Gudz Dyres
fare och åkallare / effter som David be-
priffet then wara een säll och saligh
Menniskia / som hafwer sin lust
i Gudz Lagh (eller Gudz Ord) och
them betrachtar Dag och Natte.

Cap. 4,1.

Huru hierteligh kært hafwer David hafte
Gudz Ord / synes wel i Gemeen aff His
storien som är om honom / och aff hans
egen Dicht / serdeles vthi hans Psalmer /
och åter besynnerliga aff then 19 / och 119 /
Psalmen. Syrach legger sitt ther til
och säger : En förnuftigh Men-
niskia lærer gerna Gudz Ord /
och then som Wissheeten haf-
wer får / han hörer gerna til.

v. 15.

Then som Gudz Ord ärar / han
gör then retta Gudztiensten / och
then thet elskar / honom elskar
och Herren.

Cap. 11,22

Bliff vthi Gudz
Ord och öfwa tigh ther vthi / och
stat vti tin Kallelse / och sköt intet
huru the Ogudachtiga fara eff-

ter

ter Gudz. Wel är then som al-
 tidh omgås medh Gudz Ord/
 och thet vtlegger och lærer / be-
 trachtar thet i Hiertat och grun-
 deliga lærer / förstår och frågar
 suu meer och meer effter Wiff-
 heeten. Är förthen skul itt wist Ken-
 nemercke / på een sanstyllidh Gudz then
 helga Treefaldigheets Dienare och
 Dyrtkare / at han hafwer altidh
 Gudh för Ögonen och i Hiertat/
 och restar alla sina Saker effter
 Gudz Ord. Skerper thet sinom
 Barnom och Huusfolck Affton och
 Morgon/och then som kan görat / låter
 dageligen läsa vt aff then helga Bibel/
 nogra Capitel för sigh / sin Hustru och
 Barn. Ty hwar Gudz Ord rektiga i
 acht tages/ther wistas och then helge An-
 da/ som krafftigh är/ och werckar genom
 sitt eget Ord til alla Christeliga Dygder.

Tob. 4, 6.

Syr. 9, 21.

Deut. 6, 11.

Thet Andra Kennemercket är/ at
 een gerna går vthi HERRans
 Huus

II.

at en ger
na och
tjdeliga

går i
Gudz
Zuus/
ther Or
det or
dentelis
gen pres
dikas
skal.
Besec
Gudz
Klagan/
i. dele c. 7
Syr. 18, 23.

Cap. 1, 35.

Huus/ther Gudz Ord ordente-
liga skal predikas / som på itt an-
nat Rum ther om widlöfftige talat är/
och gör thetta tydigt utan nogot drögs-
mähl och Förhalning / och låter ther
medh see/ androm til Exempel/ at han
hafwer Lust til at tiena Gudh / som
Syrach förmanar ; Wil tu Gudh
tiena/så låt thet wara tit Alluar/
at tu icke försöker Gudh. See
til at tin Gudzfruchtean icke är it
Skrymterij / och tiena honom
icke medh itt falske Hierta. Sök
icke Prjß när Menniskiom ge-
nom skrymtan / och see til hwad
tu talar / troor eller för handen
hafwer/och vphåf tigh icke siels/
at tu icke faller och på skam kom-
mer/ och HERren vppenbarar
tin Argheet/ och omstörter tigh
vppenbarligen för Menniskio-
men / at tu vti een rett Gudz

Fruchz

Fruchtan icke tient hafwer / och
 tit Hierta hafwer falskt warit.
 En sådan falsk Gudztienst/ göra alla the
 som tröge och seene äre / och sellan och i
 Stüdh komma til Gudz Huuß / plåga
 sigh gemenligen om Løgerdags och hels
 gedags Quellerna/ så at theras syndes
 fulla och fösliga Kropp/ förmår icke rees
 sa sigh om morgonen vthur Sängen/vs
 ran motte ännu nogot litet sömnigh was
 ra / och hwila sigh / och altså blifwer
 theras Vuuf theras Gudh/ och Phil. 3, 19.
 theras Ahra til skam/ the thet ach
 ta hwad Jordenne tilhöret. Then hes
 lige och Gudfruchtige Konung David/
 hafwer of vthi åthskillige sina Psalmer
 effterlefft itt merckeligt Exempel / huru
 wij rekligen skolom göra wår Gudz
 tienst / om hon elliest skal vara Gudhi
 behageligh och tåck / i thet han säger om
 sigh sielff: Ps. 84, 12. Min Siäl lengtar och
 frengtar effter HErrans Går
 dar / min Kropp och Siäl frög
 dar sigh vti leffwandes Gudi.

Item

Pfal. 122, 1.

Item/ Jagh glädes i thet migh
sagt är / at wi skolom gå in i
Herrans Huus. Gudh/ säger

Pfal. 63, 1.

han / tu äst min Gudh / bitida
wakar iagh op til tigh/ min Siäl
törster effter tigh/ mit Rött leng-
tar effter tig/ vti itt toft och tor-
stigt Land ther intet Watn är/

v. 3.

ther seer iag effter tig vti tinom
Helgedom / at iag motte skoda
tina Macht och Åbro. Thet

v. 6. & 7.

wore min hiertans Frögd och
Lust / så iag tigh med gladom
Mun loffwa skulle/ när iag mig
i Sång legger/ så täncker iag op-
på tigh / när iag opwaknar så
talar iag om tig. Ja/ så iyrigh

Pfal. 119, 62.

hafwer han varit i sin Gudztienst / at
han om Midnats tijdh hafwer stådt vp/
til at tacka Gudh för sina rettfer-
digheets Retter.

Andra Gudfruchtigas Exempel vth-
wija

wissa thet samma / at the sit Upsåth til at
 tiena Gudh / altijdh hafwa bittida om
 Morgonen effterkommit. Såsom
 Quinnorna sö gingo bort til at smör-
 ria Christum / kommo gansta bit-
 tida tå Solen vpgick til Graff-
 wena / ther aff man altijdh påminner /
 när thet Evangeliumet predikas om På-
 sketijden / at wij skolom effterfölja thetas
 Exempel / och bittida komma tillstådes i
 Gudz Huus.

Marc. 16, 2

Hwarföre och then Ordningen vthi
 alla welbestelte Städer / holles öfwer
 heela Riket / at thet ringes åhret igenom
 til Ottesången / när Klockan är fyra el-
 ler fem om Morgonen / och siunges i bes-
 gynnelsen : Kommer här och lå-
 ter öf HERRen Gudh prössa.
 Och tå borde then ena Gudfruchtiga säs-
 na til then andra / vthi Nya Testaments
 sens Församling : Kommer låter
 öf gå på HERRans Berg til
 Jacobs Gudz Huus / at han
 lærer öf sina Wägar och wij
 wans

Esai. 2, 3.

wandrom på hans Stüggar. Och
i Anseende til thetta/ så biuder wår gam-
bla Kyrckioordning/ at Presterna skola
tydeliga om Morgonen wara tillstådes
om Söndagarna / och andra Predike-
dagar wthi Kyrckian/ hwar effter wij wii
wårt Sticht / hafwom samsatt oss om
thenna Ordningen / at itt yppenbart
Förhöör wti Kyrckian / skal troligen och
stitteligen anställas/ tydeliga om sön-
dags Morgonen/ i Städer och på
Landzbygden / och tå itt eller twenne
Huus/ Gårdar eller Byar/ serdeles trå-
da fram/ och låta höra sigh/ huru the och
theras Barn och Tienst-Folck / sina
Christendoms Stycken förstå / hollan-
des thenna Ordningen widh macht hee-
la åhret igenom. Effter thenna Ord-
ningen sicka sigh alla rettsinnige och
trogne Siälesförijare här i Stichtet / och
then Åhöraren på Bygden som thenna
Ordningen icke wil yndergå / och tydeli-
ga framkomma medh sitt Folck/ honom
må intet Prediko-Embetet nogon tienst
bewiisa i en motto eller annan / för än
han

han sigh lydachtigt reffat och bättrat haf-
wer.

Wil man ansee then Nyttan/ som aff
thenna Ordningen följer / så skal then
nogsampt förorsaka och beweka hwar
och een godh Christen Huushollare/
then Stadgan hordsamligen i Wercket
ställa/ såsom

1. At sålunda kan HERRANS Sab-
bath/ rektigen blifwa effter Gudz Befal-
ning helgat och firat / så hwar och een
Huushader/ är tjdiligen vppe medh sitt
Huusholck / och skyndar sigh til Gudz
Huush / til at öfwa sigh och sina/ vti Bö-
ner och åkallan til Gudh / serdeles vti si-
na Christendoms styckens Förkofring.

2. At man på thetta Sättet förtager
Vngdomsens Stjdigheet och sielffs-
wäld/ som löper och snokar effter Brens
newijn och annan Buuckfylla om Mors-
gonen / när honom tilstadies lenge gå
hema i Huuset / ther the dageligen wis-
stas/ at så skeer/ kan ingen neeka til / eff-
ter man esomoftast ther på groswa Es-
xempel finner/ som föredragas vti Doms
Capitlet och Sochnestugorna.

D

3 Motz

3. Motte hwar och een sålunda besittta sigh / föregå och vpweckia andra til itt godt Exempel / at holla Sabbathen / Gudz Ord och Predikoembetet i Wyrdna / och icke förarga sina trogna Siälens förjare / som Ordning wilja holla widh macht / och olydna / Sielffswäld och Mootstråfwogheet affstyra.

1. Sam. 2.
v. 30.
Prov. 8, 17.

4. På thetta Sättet kan man hafwa itt godt Samwet och Gudz Welsignelse / effter hans Löffte til at förwenta / ty then migh åhrar / säger Gudh / honom wil iagh åhra / och the som bitida sökia migh / the finna migh. Och är thet sannerliga it wiff Teckn / på en skrymtachtigh Åhrare / at han sellan / seent och otijdigt besöker Herrens Tempel.

III.
At en förnekar sig sielf och sin egen Wilja.

Thet tridie Kennemercket / på en reissinnig Christen Åhrare / Gudz åfällare och Dyckare är / at han förnekar sigh sielf / och gör icke effter sin egen fördliga Wilja / utan tager then fänggen vnder Gudz lydna / såsom Guds genom Propheten Esaiam talar / om them /

them / som effter hans Sinne holla Sab-
 bathen heligh / såhandes : Om tu
 wender tin Foot ifrån Sabba-
 then / så at tu icke gör på minom
 Helgedagh / hwad som tig tåc-
 kes / så skal thet kallas een lustig
 Sabbath / til at helga och prysa
 H & Xren / ty så warder tu ho-
 nom prysande / när tu icke gör
 tina Wägar / eller warder sun-
 nen wt thet som tig tåckes / eller
 hwad tu talar. Then som förthens-
 skul / söder mera på then Dagen sköta si-
 na egna Syflor / och göra alt hwad hö-
 nom sielff tåckes / han hafwer icke en rett-
 sinnigh Gudz Ordz Åhöreres Kennes-
 teckn på sigh. Och är til at beklaga / at
 gansta fåå äre the / som kunna bryta och
 förtaga sin egen Willja / när the sin
 Gudz Tienst göra skola / ther på bättre
 Gudh / alt förmonga Exempel och Öhrs-
 sechningar finnas. Och altså är

Thet fierde Kennemercket / på IV.
 en gudhfruchtigh och nyttelstande Gudz At en ife
tager sig

nogon
Fögligh
wellust
eller an-
nå säfens
gia före/
på Sön-
dage och
Sögtij-
des dag
garna.
Matth. 7.

v. 21.

Dyrckare och Åhörare / at han icke
tager sig nogon föglig Wellust /
eller annan flättia och säfengia
före på the Dagar / han sin Gudz-
tiensl skal företaga och vtretta / tenckian-
des altijdh ther på at the komma intet
alla in i Himmelryket / som säya
HERRER / HERRER / utan then som
gör Gudz Faders Wilja som är
i Himmelen. Nu är sagt aff Pro-
pheten / at ta göre wij Gudz Wilja / när
wij icke finnas vthi thet och täckes / och
icke wandra på våra egna Wägar. Säs-
som Lutherus vthtyder then tridie Bön-
nen i Fader wår: **Skee tin Wilje**
så på Jorden såsom i Himmelen:
Och ta skeer Gudz Wilje / när Gudh för-
hindrar wår fögliga Wilja / och förtager
all ond Rådhy och Diefwulens Anslaghy /
hwileka icke tilstådia at wij helgom Gudz
Namn / och at hans Rike må tilkom-
ma.

Beproffwa förthen skull och jemför
titt egit Upsåth / och tina egna Gernin-
gar

gar ned Gudz Ord/ och see hwad Gudh
 fordrar utaff tigh/ och sätt tin egen Wil-
 lia affsides/ och tiena Gudh aff alle 1 Chr. 29, 9
 Hierta / och aff een welwiliogh
 Siäl/ ty HÆREN ransakar all
 Hierta och förstår alla Zandars
 Bpsåth/ som David talte til sin Son
 Salomo. Och brede widh thet tu så
 söker Gudz Namns Åhra/ medh hans
 Ordz betrachtande / lossiungande och
 prysande/ så må tu och göra wel emoot
 tin fattiga Nästa om Sondagē/ som
 CHRISZUS sade: Matth. 12,
 Thersfore må v. 12.
 man juu göra wel på Sabba-
 then / bryt förthen skul them hun-
 groga titt Brödh / och the som
 elende äro haff i titt Huuß / om
 tu seer een nakot så klåd honom / Ec. 58. v. 7.
 och drag tig icke vndan för titt & seq.
 Kött/ altså skal titt Liuß utbrista
 såsom en Morgonrodne.

Thet fempte Kennemercket v.

D 3

på

At man
 swar en
 rett kär
 leek / ödz
 mißkeet
 och wyrd
 nat emot
 Gudz
 Ordz Lär
 rare och
 sin jem
 christen.

Luc. 10, 15.
 & 16.

på een rettsinnigh Gudz Ordz Uthörare /
 är een ofskrymtachtig Kärleek och
 Wyrdnat emot Christi Zienare och
 senninga Budh / Försam
 blingens Lärare och Siälesför
 jare. Och hafwa Presterna hooh
 Hedningarna varit i stor Uhra och
 Wyrdnat / som man kan see aff äthskilli
 ge Historier / ty thet hafwer sigh sanfer
 deligen så / som Christus lärde sina
 Lärjungar och sade: I wilcken som
 ider annammar / han annam
 mar honom som migh sände haf
 wer. Och then ider förachtar /
 han förachtar migh. Gudh hafwer
 aff Werldennes begynnelse / och blifwer
 så genom hans Lofte / Nåd och All
 mächtigheet / förordnat in til Werlden
 nes Ende / at Christi Församling och
 thes Ledamoter / blifwa i andeligh motto
 styrde och regerade aff hans enskylda Zie
 nare Presterna / Gudz Ordz Lärare och
 Predikanter / som man thet medh Skrif
 tennes Exempel och Bewijs utfördt haf
 wer

wer / vthi then Vnderwysningen
 om Gudz Församblings Rege-
 ring och styrelse / både i Gambla och
 Nya Testamentet / och Paulus the fors-
 teligen vthtyder / och lærer vthi sin Epistel
 til the Corinther / hwad man skal holla
 Predikoembetet före / ther han så talar :
 Ther skal man holla of före / at
 wü äre Christi Tienare och
 Staffare til Gudz Hemlighheet.
 Item / altsamtans är aff Gudi /
 then of med sigh försonat haf-
 wer genom Jesum Christum /
 och giffwit of Embetet / at pre-
 dika samma Försoning. Ty Gudh
 war i Christo / och försonade
 Werldena med sigh sielffwom /
 och förbrädde them intet theras
 Synder / och hafwer bestickat i-
 bland of Försoningenes Ord. Så
 äre wü Eenningabudh i Christi
 Stadh / ty Gudh förmanar ge-
 nom

1. Cor. 4, 1

2 Cor. 5, 18
19, 20, 21

nom **D**† Så bidie wij nu i
 Christi Stadh / försonen ider
 med Gudh. Sit/hår vti thessa for-
 ta Pauli Lärosnycken / är Summan
 och Grunden på heela Återlöfningens
 Verck / och hwad process och Ordning
 Gudh brukar til at göra Menniskiorna
 rettferdiga och saliga / nembliga / at han
 tager sigh wissa och lagligen kallade Per-
 soner til sina enskylda Tienare / sätter
 Sanningens Ord i theras Mun / at the
 thet på Gudh och Christi wegna skola
 affkunna / och såna Folket hwad the troo
 och göra skola / och huru the i alla motto
 skola förholla sigh emoot Gudh och sin
 Nästa. Then som nu hörer Gudh Ord
 aff theras Mun / och skickar sigh ther eff-
 ter / han är Gudhi tåck och behageligh /
 men twert om / then som thessa **G****V****D****Z**
 Legater och Senningabudh förachtar /
 han blifwer aff Gudhi förachtat / åfwen
 som thet skeer i lekamligh motto / medh
 stoora Herrars och Konungars Sen-
 ningabudh / hwars Herrar sigh sielfwom
 tilskrifwa / alt hwad som theras Tienar-
 re

55
re wedersars och bewissas / antingen thet
är ondt eller godt. Ther på wij hafswom
Davids Exempel / som swårliga wred-
gades öfwer then Småleek och Spott /
som hans Senningabudh war wedersar-
rit / och lät genom sin Håår ihjelslå och
förderfwa the Ammoniter / för theas
Konungs Hanons Föracht och skamlis-
ga Gerning skul / som han bedref på Da-
vids Tienare.

2. Sam. 10.

CHRISTUS betygade emoot Judas
Folcket / thet wara then största Welgers-
ning / som han them bewissa kunde / at
han sände til them wijssa Lärare / thet han
så talar : **Sij / iagh sender til ider
Propheter / wijssa och skrifslårda.**

Matth. 23
v. 33.

Så hafwer CHRISTUS giordt i thet
Gambla och Nya Testamentet / som
then Bibliske Historien noggsamt vth-
wijssar / huru Gudh hafwer först een heel
Slecht förordnat til Preste-Orden / och
sedan vpweckt / tagit och sändt / then ena
Propheten effter then andra / och sålun-
da altidh hollit sin Försambling widh
macht. Men hwad lödn the hafwa såde
aff thenna Werldennes Barn / thet är

och kunnigt aff thetas egna Skrifter och Berättelser. Hwem utaf Christi Apostlar hafwer icke ligit Förföljelse / och äre alltså handterade som Christus sielf säger: Somblige aff them skolen i dråpa och korsfästa / och somblige aff them skolen i huudslängia uti idra Synagogor / och förfölja isrä then ena Staden til then andra.

Dch så frampt the wilja wara retta Christi Dienare / så motte the wara förtänckte sådant tohlekigen til at lyda / ty säger Christus: Then som icke tager sitt Kors på sigh och följer migh / han är migh icke wärd. Men alt thet onda som the otacksamma Werldennes Barn hafwa tilskyndat Jesu Christi Dienare / thet säger Christus sigh sielf wara wedersarit. Dch twert om / alt thet goda the hafwa bewist hans Dienare / thet samma tiläggar och Christus sigh sielf.

Ne förthen skul itt wist Kennemercke på

Matth. 10.
v. 38.

Joh. 13, 20

på en
skrif
rar de
alt god
Berätt
gär the
skifull
vi De
hwem
fölgd
som
Foot
hater
Pred
skrifte
tennes
til hwa
nittel
len i f
dome
delige
der / m
honor
Man
nition
shuru

på en Gudfruchtigh Åhörare / at han elskar sina Siälesförjare / Gudz Ordz Lärare och Predikanter / och skyndar them alt godt til / medh Ord / åthäswor och Gerningar. Men / bättre Gudh / huru går thet nu til / i thenna yttersta och ondskefulla Werldennes Tjdh? Åfwen som wti Propheternas och Apostlarnas tijd / hwem aff them blef icke hatat och förfölgd? Nu wel i Huggormars Affödhe / som widh thenna tiden träden i theras Footspohr / vpfyller ider Fäders Mått / hater och förföljer rettsinnige Lärare och Predikanter / the som munteligen och skriffteligen vnderwisa ider Saligheetennes Wäggh. Men mercker och seer til hwad i gören: En Gudhfruchtigh / nyttelstande och rettsinnigh Lärare / holden i för idart Affskrap / och om honom dömen i wrångwylighen / then doch gudeligen och redeligen wandrar ibland ider / men i söken gerna nogot Feel medh honom. År han icke een werdzlig politisk Man / som söker allestädes teckias Meniskiom / så achtas han intet hoos ider / ehuru wel han beslyttar sigh om / at lära ider

Matth. 23.

v. 32.

ider Sanningennes och saligheetennes
 Wagh rett/ och weet thet/ at **G B D Z**
 1 Cor. 4, 20 **Ryke står icke i Orden vthan i**
Krafft.

Wongom klliar i Sronen/ at the löpa
 effter lödsachtigh Lära och hwar the så
 een lettsinnigh och stoormodigh Skrym-
 tare/ som talar them til Behagh/ sij/ then
 vphöna the i Himmelen/ berömmandes
 hans stoorra Gåswor; Men een stadigh
 och alswarsam Lärare förachta the / ther
 på wij monga Exempel wissa funnom.
 Then wrångwissa Hoopē wil mestra si-
 na lagligen kallade Lärare/ och wil föres-
 skriffwa them/ hwad the vthi sitt Embete
 skola göra och låta. Ther doch Gudz

Heb. 13, 17 **Anda säger: Warer idra Lärare**
lydige och följer them/ ty the wa-
ka öfwer idra Siälur/ såsom the
ther Rechenstap göra skola/ på
thet the må göra thet med Frögd
och icke medh Suckan/ ty thet är
ider icke nyttigt. Josaphat besal-
te Menigheeten säyandes: Troor op-
 på

på **HERREN** ider Gudh/ så **2Chr. 20.**
 warde i holpne / och troor hans **v. 20.**
 Propheter så skeer idher lycka.
 Paulus förmanar / at **Ahörarna** skola
 holla sina **Lärare** fåra för **theras** **2. Thef. 5.**
Werd skul/ och wara **fridsam-** **v. 12.**
ma medh **them** : Hedra **them**/ ty
the **Prestes** som **wel** förestå/ **äre** **1 Tim. 5. 17**
dubbel heder **wärde**. **Sch** **then** **Gal. 6. 6.**
som **underwysat** **warder** medh
Orden/ **han** **deele** **alt** **godt** **medh**
honom **som** **honom** **underwysar**.
En **under** **Ahörare** **hafwer** **allenast** **itt** **1 Tim. 3. 5.**
Skeen **til** **Gudachtigheeten** / **men** **thes**
Krafft **försakar** **han**. **Han** **bättrar** **sig**
intet **aff** **sin** **Lärares** **Predikan** **och** **För-**
maning / **utan** **wender** **sig** **emoot** **honom**
medh **hädelse** **och** **försmädelse** / **lika** **som**
Judarna **giorde** **emoot** **Christum**/ **och**
sade : **Såna** **wij** **icke** **rett** **at** **tu** **äst** **Joh. 8. 48.**
een **Samarit** **och** **hafwer** **Dies-**
wulen. **Sch** **går** **så** **til** **äswen** **som**
Propheten **säger** : **Mit** **Folck** **wil** **Osez 4. 4.**
ostrafs

ostraffat wara / och tager sigh
 före at straffa Presterna / förtalar /
 baakdantar och vthtyder alla the ras
 Gerningar til thet wersta / ehuru redelis
 ga och ofkyldiga the nogon sin wara
 kunna / så at een rettsinnig och gudfrucht
 igh Man / som i vthwertes motto wel
 kan säya medh Christo: **Hwilcken**
 aff idher kan straffa migh för
 Synd? Så kan han lickwel för sådas
 na Natare / bittra / nytte och ondskesulle
 Menniskior / intet blifwa til frids / utan
 the härja / tasla och liuga på honom i al
 la Wrår.

Joh. 8, 46.

Såsom til Exempel vthi Städerna /
 thet ilwillige och emoot Presteståndet
 haatefulle Menniskior / komma til noget
 Belle / och Presterna straffa them för
 Gudz Ords föracht / och the ras giriga
 och orettrådige Regimente / i thet the v
 tan nogon Försyn rifsua ifrån Enckior
 och faderlösa Barn the ras Egendom i
 löst och fast / och elliest gå altidh fulla
 medh Haat och Affwund emoot sin Nä
 sta / erdeles sin Siåle särjare / som the ras
 för

förargeliga Leswerne effter sin Embes
tes Vlycht motte vppenbarligen fungöra
och straffa. När nu thesse få aldrig så
lyften orsak then the tyckia sigh kunna
wrengia och vthtyda til thet wersta/ så gå
the åstadh låta ringia i Rådhsstugulocs
kan / kallandes tilhopa Borgerskapet/
sättiandes sigh sedan i Höghsätet / och
begynnar för then censaldiga Hoopen
then Wäsan / som Gudh säger genom
Propheten Ezechielem / at säkre Vhds
rare gerna skola siunga om sina Lärare/
och vtinähla så sine Siälesförjares Fö
rehaffwande / vthtydandes all hans re
deliga Wandring til thet wersta / och
twert emoot thet 8. Budordet/falskeligen
beliuga / förråda/ baaktala/ och komme
honom ondt Rychte vppå / och sökia
medh all sligt genom sin förgifftiga Tun
ga/ at komma sit Anhang til at tänckia
illa om sina Predikanter och Lärare/och
altså fatta itt Wisshagh til theras Lära
och Leswerne/ såsom Konung Zedechioe
Förstar förförde Jeremiam / och then
Skrymtaren Doæg illa vthtydde Abis
melechs

Ezech. 33.
v. 32.

Jer. 38. 4.

Sam, 22, 9 melechs Prestens i Nob / goda Bpsåth
och Gerning.

Men tu ondskefulle och otacksamme
Pfal, 39, 4 Hatare / troor tu at Gudh weet alla tina
Tanckar / och hwart och itt Ord på
tina Tungo är / och at tu skalt een

Matth. 12.
v. 36
gång göra Rechen Skap för hwart
och itt såfengt Ord tu talat haf-
wer? Och antingen tu thenna Christi
Sentens troor heller icke / så skalt tu och
tina i sinom tijdh ehersakra / at Gudh är
sanferdigh i sin Ord / och skal löna tigh
effter alla tina Gerningar. Wil tu haf-
wa Exempel ther på / så see på theras som
för tigh / redelige och högtåhrade Prest-
män hatat och förtalat hafwa / hwart
är theras Trug / Illwilja och Miswyr-
dan sluppen vthi? Nembliga vti theras
Families och Huus ruin / som Förfas-
renheeten mongestådes medgifwer / me-
nar tu at Gudz Rettwisja icke een gång
motte och drabba på tigh?

Och i som låten ider förföra / och samt-
tyckia alt hwad sådana Belackare säya /
falla på theras Synda / och sättia troo til
thes

theras lögnachtige och hatefulle Betydning/ och göra ider sålunda deelachtige aff theras Synder / lijka som the Skrymtarna / som vphögde Herodis then Tyrannens Taal såyandes: Gudz Röst är thetta och icke Menniskiors: menn i / at i ären oskyldige? Apostelen Paulus vprechnar en stoor hoop Dönder/ sö nu bättre Gudh/ fast meera vppa sikh/ såsom Affswund/ Kyf/ sweek/ Stucht/ Ernataflare / Baakdantare/ Gudz Ordz Förachtare/ Wäldzwerckare/ högferdige/ stälte/ illfundige/ Föräldromen olydige/ oförnuftige / ordlöse/ ofärlige / troolöse/ obarmhertige/ hwilcke än tå the Gudz Rettwissa weta (at the som sådant göra / äre wärde Döden) lickwel göra the thet icke allenast / utan holla medh them som thet göra. Merck nu tu skrymtachtige Jabroder/ som alle kenne godt thet tin Förspåkare

Act. 12, 22.

Rom. 1, 29.

ouibörligen angifwer / at tu äst lykka godh
 medh honom / som Droligheet / Haat
 och Ilwilja kommer ästadh emellan Lär-
 rarna och Åhörarna. Och tu som så
 sitter thet the Besspottare sitta / och leg-
 ger Drat noga til at höra på tin Lärares
 Förtaal / tu sargar tit Samwet / thet som
 omsider warder ypwaknandes / och gö-
 randes tigh itt sådant samwets Quaal
 och Oroo / som the Gudfruchtigas Bes-
 spottare klagar öffwer vthi Wyshheetens
 Book 6 Capitel / och i medler tydh
 hafwer tu liten eller ingen Wessignelse /
 til at förwenta aff Frelsaren IESU
 CHRISSTO / som säger om sina Diena-
 re: then ider förachtar han förachtar
 migh / och then migh förachtar / han för-
 achtar honom som migh sendt hafwer.
 Sådana Åhörare hafwa sin Deel ibland
 the Skrymtare / som CHRISTUS talar
 om then treecke och onde Dienaren / som
 säger i sit Hierta / min Herre kom-
 mer icke ännu brätt / och begyn-
 ner så slå sina Medtienare / ja
 äta och dricka medh the druckna /
 så

Psal. 1. 1.

Luc. 10. 16.

Matth. 24
v. 11.

så kommer then Tienarens Her-
re/ then Dagħ han icke wenter
honom/ och then Stund han icke
menar/ och skal sönderhugga ho-
nom / och gifwa honom hans
Löön med Skrymtare. Ther skal
wara Gråth och Tandagniflan.

Then som nu drager een sanskyl-
ligh och oskrymtachtigh Kärleek til
Gudz Ord/ han förachtar och förskius-
ter ingen ordenteligh och lagligh kallat
Predikant och Lärare/ för een och annan
ringa Orsak skul/ utan skickar sigh effter
en godh och Christeligh Ordning / och
holler hwar och een Jesu Christi och
hans Ords Tienare / wihi sin tilbörli-
ga respect/ Heder och Wårde. Hye
länder thet Apostelen Paulus förwytter
the Corinther / at then ena hölt sigh til
Paulum/ och wille heeta Paulisch/ then
andra til Apollinem (som war een
mechta weltaligh Man) och wille heeta
Apollisch/ men Paulus reftar och strafs
far them/ at the sålunda gjorde sigh stillis-
che 2 achtige

1. Cor. 3:4

A. A. 18:24

achtige/ och säger sigh hafwa planterat/
 Apollinem watnat/ men Gudh allena
 gifwit Wexten. Wil een gudfruchtigh
 åhörare thetta betrachta / så holler han
 sigh stadeligen widh Gudz Ord och sin
 egen Siålesförijare/ som thet rett vthty-
 der / och följer icke sitt egit Sinne och
 Dom/ eller andras obetenckta Exempel/
 Mening och affecter effter / utan be-
 quemer sigh gerna effter then Ordning/
 som them aff Gudh och höga Öfwerhees-
 ten gifwen/ och af Gudz Församling
 enheligen wedertagē är/ och biuder ins-
 tet til leggja sig emot sina Lärare/wthi itt
 Stycke och annat/ utan skickar sigh efter
 theras Ryrckioordning och Privilegier/
 och låter hwar och een vara achtat i sin
 Grad/ Embete och Wårde/ såsom heli-
 ge Konungar i sin Tjdh gjort hafwa.
 Men een öfwerdådigh Gudz Ordz och
 Predikoembetes Förachtare / bespottar
 Läraren medh sin Ordning och Cere-
 monier. Ther på bättre Gudh mons-
 ge Exempel finnas/ som ingen Ordning
 wela vara vnderkastade/ utan förhäfwa
 sigh öfwer alla både Lärare och Åhörare/
 wils

wilja eensamma wara rådande / och respecteras öfwer all annor Stånd / wilja allena hafwa macht til at disponera och regera i Församlingen. Men merck tu som så sinnat är / huru Gudh talte medh Mose / hwad han skulle säga Israels Barn / när han såsom en allwetande Gudh såg fram för åt / at Israels Folck i sinom tindh worde såyandes : **Jagh wil sätta en Konung öfwer mig / såsom all Folck omkring mig hafwa.** Thenna tilkommande Konungen om / föreskrifwer Gudh genom Mosen en wis Lagh / huar efter han sigh ställa skulle i sit Regimente / och ibland annat befalandes honom / at han icke skulle förhafwa sit **Hier**ta öfwer sina Bröder. Thetta skulle hwart Stånd betrachta / och icke förhafwa sitt. Hierta både öfwer Presterna och Åhörarna / effter the uphögdas åra i werdyligh motto til större Grad än andra : Ney icke så / hwart Stånd är åhrligt vthi sig stelft / och när en sig redeligen förholler / så är han intet til at förachta

Deut. 17.
14. 20.

achta och med sündpliga Ord och Titlar /
 såsom wanbördigh och annat slökt / be-
 lasta. Hwar och een rettsinnigh / gudhs-
 fruchtigh och vprichtigh Menniskia / som
 Christeligen lesuwer / och stråfwar effter
 all Ahra och Dygd / och förer itt ostraffe-
 ligt Lesuwerne / sijn / sådana kallade Apost-
 larna sina kåre Bröder. Betenckie för-
 thenskul hwar och een vthi högre och ni-
 drigare stånd / thet som wijsa Mannen
 Salomon talar i sin predikare Book

Ecl. 6, 10. och säger: När thet så är / at een
 kallas en Menniskia / kan han
 icke tråta medh thet som honom
 förmechtigt är / ty Jafengelig-
 heeten är alt förmycken / hwad
 hafwer en Menniskia meer thet

Mal. 2, 10. aff? Nu äre wij alle Menniskior / ty
 hafwom wij icke alle en Fader /
 hafwer icke alt en Gudh skapat
 oss? hwij förachte wij då then
 ena then andra / och ohelgom
 Förbundet som med våra Fäder
 giore

giordt år / effter eens Fåfengelighets
 lykka som andras / år och alt för stor is
 bland högga och låga. En part åra så
 vtblåste i sit Sinne / och så superciliosē
 ansee och vngås medh andra stānds
 Personer / lyka som the sielwe icke wore
 Menniskior. Men huru plat in-
 tet åro doch alla Menniskior /
 the doch så säkert leffwa. När tu
 tuchtar them för Syndena skul /
 så warder theas Fågring för-
 tård såsom aff Maal / och huru
 plat intet åro doch alla Menni-
 skior / Seela: Säger Konung Da-
 uid / som intet hafwer förhäfwit sigh öf-
 wer sit Folk / utan kēdt sigh sielf / och
 storliga förödmjukat sigh in för Gudh /
 som hans Psaltare nogsamit kan vvitjs-
 fa.

Pf. 39. 7-13.

Thet siette Kennemercket / är
 itt heligt / gudfruchtigt och åhrligt Öng-
 dalefwerne / ferdeles at man öfwar een
 Christeligh Kärleek på sin Nāsta / besty-
 ter sigh på thet högsta / at holla then na-

VI.

Öa thes
 fornem-
 sta år / at
 en förer
 itt helige
 oc östas

ligit Lef-
werne/
och altjüd
beslutar
sig om at
göra wel

Fl 37, 37.

Ecccl. 12,
13-14.

Matth. 13,
v. 3.

Luc. 8, 15.

turliga Lagen / göra wel och gifwa All-
moser / och warfunna sigh öfwer the Fats-
tige och Glendige / göra ingen nogon S-
rett / förtryckia intet Enckior / Fader och
Moderlösa Barn / &c. Bliff from och
hålt thet rett är / ty sliksom skal
thet på sistonne wel gå. Men
the Sswerträdare skola tillsam-
mans förgås / och the Dgudach-
tige på sidstonne utrotade war-
da. Ja / Hufsvudhs summan på
all Lärdom är / fruchte Gudh /
och holla hans Budh / ty thet
hörer allom Menniskiom til / ty
Gudh skal hafwa fram för Do-
men alla Gerningar / the thet
fördolde äro / goda eller onda.
Och såsom vthi en Summa / hafwer
CHRISTUS stelfsatt wissa Kennemerc-
ken på onda och goda Åhörare / vti then
Parablen som Evangelisterna beskri-
wa om then Säden (Gudz Ord) som
föll i åthskilligh Jordmon. Nembligen/
Först

Först/ at sompt föll widh **Wägen**
och bleff förtrampat / som betydde
 then **Hopen/** som höra wel **Ordet/** men
 låta thet gå genom thet ena **Strat in** och
 thet andra vth / och achta **Gudz Ord** in-
 tet högre / än som itt annat gemeent och
 slätt werdzligit **Taal /** thesfore **Diefwu-**
len får råderum / at taga bort **Ordzens**
Krafft uthur theras **Hierta /** at the icke
 troo skola och blifwa frelste / och altså
 skaffar **Ordet** ingen krafft / hoos the glöms-
 ska **Ahörare** och **Gudz Ordz** **Förachtas-**
re. **Thenne** säkre **Jordmonen** bättre
Gudh/ är mechta widh och breed i **Werld-**
den / ty klagar **Propheten** och säger :
Hoo troor wår **Predikan ?** Här Esa. 53. 6
 predikas mycket nu i **Gudz** **Försam-**
ling / men huem gifwer thet acht vps
 på ? Eller hwem sköter thet om och retter
 sit **Lefwerne** thet effter / utan **Ordet** för-
 trampas lijka som på en almenne **Wäg/**
 vnder **Ahörarnas** **Fötter.**

Then andra **Jordmonē** lyfnas wid it
Helleberg/ thet **Säden** intet kan rota
 sig / the höra wel **Ordet** och annamā thet i
 för

förstonne medh Lust och Glädie / men
kommer aldrig så liten Försökning och
Frestelse vppå them / för Sanningen och
Rettwisjan skul / så wilia the intet lida
nogot för Sanningens Bekennelse skul /
utan slå sigh ther ifrån / och alt så hafwer
Ordet intet rotat och fäst sigh i theas
Hierta / utan the blifwa lykka goda som
the thet aldrig hört hade.

Then tredje Hoopen liknas widh
Törne / som snärjer och förquäfwet en
Ting / så at thet intet kan antingen wepa
til / eller och reda och lösa sigh ther ifrån.
Och betyder alla the / som för mycket äre
intagne och förquafde aff theenna Werl-
dennes Omsorger / Bekymber och Wel-
lust / först huru the skola blifwa lykka /
hafwa allehanda nogh effter sin Begär-
ran och åstundan i förråd / aff hwilket
the kunna sedan leswa i Wellust och
Krafetigheet / alt effter som them löster /
och the settia sigh i Sinnet / på itt Sätt
eller annat til at leswa / och husera rett
som the wilia. Denne girige och wels-
luste Hopen / är och ganska stoor i Werl-
den. Hwem är nu som icke fiktes effter
Kyles

Rykedomar / och thenna Verldennes
 Häfswor och Gudz? Förfarenheeten
 vthwysar thet dageligen vti alle Ständ/
 huru stoor och wide begripen thenna
 Jordmonen är.

Men then fierde Deelen och goda
 Jorden/ som 1. gerna hörer Ordet/
 2. beholter thet i itt ganska godt
 Hierta/ och 3. bår frucht i Tola-
 modh/ är ganska litten/ ty aff Fruchtens
 kånnes Træet. Then som nu hafwer
 sin hiertans lust til at höra / läsa och bes-
 trachta Gudz Ord/ som förr är sagt/ han
 hafwer itt wist Kennemerceke på sigh/ at
 han är en godh och rettsinnigh Åhörare.
 Sedan then som icke är en glömsker Hö-
 rare/ utan besittar sigh om at minnas
 och beholla Gudz Ord och Befalningar
 vti itt godt och ensaldigt Hierta/ then må
 man rechna ibland troгна Åhörare/ eff-
 ter som **CHRISTUS** sielf vtropar them **Luc. 11, 28.**
 salige/ som höra Gudz Ord och
 göma thet. Och til thet tridie/ then
 som låter see medh Ord/ Åhäfswor och
 Gerningar/ at han wil lefwa och retta ala-
 ka

2Cor, 4, 2

la sina Saker effter Gudz Ord/ och icke wetandes eller wiljandes göra nogot emoot Gudz Budh/ utan anställa alla sina Gerningar och Förehafwande så/ at hans Samwet betyggar thet/ at han wandrar redeligen / omgås icke medh Skalkheet / sörfalskar en heller Gudz Ord/ utan medh openbara Sanning/ bewissar sig wel för alla Menniskiors Samwet vti Gudz Åsyn. Sij/ thet är een rett Christen Åhörare/ som alskwarligen och vthan Skrymterij sin Gudz dienst förrettar.

Så öfwerleggje nu i Åhörare / som icke kunnen sköna thet vara en synnerligh Gudz Nåd och Welgerning / at Gudz Ord så rikfeliga boor hoos oss/ både vti våra Landz och Städens Församblingar / serdeles widh Domkyrkiorna och på några andra ställen i Riket/ thet Bönestunder hollas hwar Daggh widh macht / och itt Capitel aff then Helga Skriff och Bibel/ ordenteligen och åhrigen läses ifrån Begynnelsen til Endan.

Bes

Betäncker (såger iagh) om thetta icke
 borde skattas för een synnerligh Gudz
 Nåd och Welgerning / at wi i Kolig-
 heet / oqualde för all Ansechning haff-
 wom tilfalle / at tienna vår Gudh / vtaff
 hwilcken all vår andeliga och timeliga
 Welfärd kommer och flyter : Men så
 kan then säkre Hoopen thetta intet sköns-
 ja / utan förachtar Gudz Ord / och sköter
 alt sina egna Syncken. Thet rettsins-
 niga och nyttelstande Predikoembetet /
 må göra så stoor flitt / til at warna Foles
 ket för samma Säkerheet och ogudachs-
 tighet / som thet nogon sin förma / så
 hielper thet intet / vthan förachta både
 Gudz Ord och Predikoembetet / och aff-
 löper thetta rett åswen på samma Sätt /
 som Gudh klagar öfwer Juda Folckes
 genom Propheten Ezechielem / ther han
 säger : **Tu Menniskio barn / titt**
Folck talar emoot tigh här och
 ther på Gatomen / och för Por-
 tarna / och then ena säger til then
 andra : Käre kommer och låter
 oss höra hwad som **HERrans**
 Ord

Ez. 33, 30.
 & seq.

Ord är som the säna. Och the
 skola komma til tigh i Försam-
 blingenne/ och sitta för tigh så-
 som mit Folck/ och skola höra tin
 Ord: Men intet göra ther eff-
 ter/ utan skola hwisla åth tigh/
 och lickwel leswa framgent eff-
 ter sina Girigheet. Och si tu
 moste wara theras Wissa/ then
 the gerna siunga och spela skole.
 Alltså skole the höra tin Ord/ och
 intet göra ther effter. Men när
 thet kommer som komma skal:
 Sj / så skola the förnimma/ at
 en Prophete ibland them warit
 hafwer. Och året sannerliga itt för-
 stöckat och förhårdat Hierta / som icke
 gifwer acht vppå/ och låter sigh til sinnes
 gå/ thet grufweliga Straffet/ som Gudh
 hafwer gå låtit öfwer them / som hans es-
 gna Tienare så skendeligen förachta och
 emootstå/ såsom Chore / Datan och A-
 biram gjorde / och vphosive sigh emooe

Num. 16.

Mo

Mosen och Aaron / knorrade emoot
 them/ och wille icke lyda / at the aliena
 skulle stå Folck et och Meenigheeten före/
 och mente sig wara så wel tienlige ther til
 som sielfwa Moses och Aaron / och när
 Moses lät falla them/ swarade the / -wij
komme intet tyt vp. Motte icke
 thesse för Gudz enskylte Tienares Förs
 acht skul/ fara lefwandes neder til Hels
 wetit/ så Jorden öpnade sig/ och upsluk
 te them medh theras Hustrur / Häswor
 och Barn: Och heela Israel som oms
 fring them war / flydde för theras Strif
 skul. Ther til foor och een Eld vth is
 från Heranom/och upbrende the tuus
 hundrade och femitho Mån / som thet
 Rödfwerket offrade. Och åter igen när
 the andra Dagen knorrade emoot Mo
 sen och Aaron/ sände Gudh sin Bredes
 Plåga / och förgiorde ibland them medh
 en hast 14 tusende Menniskior / och
 hwar Aaron icke hade lupet emellan the
 Döda och the Quarlemnade / medh
 Herans Röte/ och Försoningspan
 nor/hade heela Hoopen blifwen förgång
 gen. Nu låter och Gudh offta aff sin
 retta

rettwiſſa Dom/ effier Preſternas Pres
 dikan om Gudz Hemd/ komma itt lins
 drigare ſtraff öfwer Gudz Ordz och Chris
 ſti Tienares Förachtare/ mootſtåndare
 och Förſmädare/ ſåſom i wårt Fädernes
 Land och annorſtådes ſkedt är/ at Gudh
 hafwer lagt på några Orter / heela och
 halfwa Städer/ ja monga Byar i Aſko/
 at the thet igenom wel kunna förnimma/
 at en Prophete/ thet är en rettsinnigh och
 lagligen kalladt Gudz Senningabudh/
 hafwer warit hoos them / och ſådan
 them förkunnat framföråth/ men Folcket
 är ſå förhårdat och hårdnackat / at thet
 achtar hwarccken Gudz Hoot eller Strafs
 fet/ thet ware ſå hårdt thet wara kan / w
 tan liſka ſom Pharao uti Egypten/
 framhårdar uti ſitt förſtockade Hiertes
 lagh/ och när Straffet nogot litet ſachs
 tar ſigh/ ſå leſwa the liſka ſom tilförenne
 uti ſin Girigheet/ Gudz Ordz och Lärars
 nas Föracht/ och åthſkillige andra Syns
 der/ och ſålunda reeta Gudh ån ytterli
 gare/ them aldeles til at förderſwa / eller
 ſom Apoftelen talar : **Hwij förach**
Rom. 2, 4. tar tu hans godheets / tolsam
heets

heets och longmodigheets Rj-
 kedom / icke förståndandes / at
 Gudz Mildheet lockar tigh til
 Bättring/utan effter tina Hård-
 heet och oboosferdiga Hierta/
 samclar tu tigh sielfswom Brede
 på Bredennes Dag/när Gudz
 rettwisa Dom bliswer oppen-
 bar/ hwilcken gifwa skal hwari-
 om och enom effter sina Gernin-
 gar.

Konung David hölt thet för en syns-
 nerligh Gudz Nåd/ och hiertans Frögd
 och Glädie / at han fick wara i Gudz
 Huus/ och see then heliga Gudztiensten/
 och tänckte til at byggia Herranom sin
 Gudh itte Tempel/ och när thet bleff ho-
 nom aff Gudhi förmeent i sin Tidh/
 samfode han i stoor myckenheet ther til
 alt som behof giordes/ thet och hans Un-
 dersåthare aff itt frjwilligit Hierta ger-
 na gjorde/ och goswe rundeligen ther til/
 och när thet war vpbygdt/ så gingo the tite
 vp at göra ther sina Bøner til Gudh.

J

Och

Hagg. 1.

Och så the effter 70 åhrs fängelse kom-
 mo tilbakars / och finge Befalning at
 uppbyggia Jerusalems Tempel igen / thet
 the försumade / och hwar och een hastade
 medh sit eget Huus at bebyggia / så sände
 Gudh Propheten Haggai och straffade
 them högeligen therföre / säger och at
 them förthenskul war Hunger och dyr
 Tjdh påkommen / och all Betsignelse
 i Handel och Wandel förtagen. Mär-
 ker thenna Prophetens Predikan / i som
 medh stoor Bekostnadt byggien idra es-
 gna Huus / och aldrig kosta thet ringesta
 på Gudz Huus / eller Hospitaler och
 Scholer / utan snarare rifs wa ther ifrån
 thet som the äre berättiga til / och gud-
 fruchtige Menniskior ther til gifwit haf-
 wa / så at om höga Öfwerheetens milda
 Hielp och Underhold / såsom och retts-
 sinnige Lärares Ahuga och Bekymber
 om Gudz Huus / Hospitaler / Gymnas-
 fier och Scholer til at förestå / bebyggia
 och theras Egendom förswara / icke wor-
 re / så skulle alt thetta mongestådes för-
 falla och öde liggia. Hvem är nu som
 wil efterfölja then fromme Höfswizman-
 sens

sens Exempel/ som Folcket troligen bus-
 de före hoos Christum / at han skulle
 förbarma sigh öfwer hans siuke Zienas-
 re/ och sade: Han är wård at tu
 gör honom thet / ty han hafwer
 wårt Folck kårt / och hafwer
 byggt oss Synagogen? Ja tu byg-
 ger wel våra Synagoger / Scholar/
 Ryrckior och Hospitaler/ så tu win/legger
 tigh thet om / så mycket tigh står til gö-
 randes/ at affhända then Deel/ som thet
 til af ålder legat hafwer/ och seer på intet
 annat/ än huru thet kan lända tigh sielff
 til nytta/ och förswarar så tin onda Ber-
 ning vnder thet skeenet / at thet kommer
 thet gemeena beffta til goda. Merck/
 huru then salige Herren Archie-Bisko-
 pen Laurentius Petri/ talar här om vti
 vår Swenska Ryrckioordning / så an-
 des: så är och thet itt ochristeligit syncke/
 medh hwilcket nu monga låta sigh befin-
 na / thet the rappa ifrån Prestebohlen/
 Ryrckior och Hospital the Egor / som
 theras frome Föråldrar thet til gifwit/el-
 ler och elliest aff ålder thet til legat haf-

Luc. 7.55

Fol. 72a

wer/ty så mycket them i Sakenne tilkom-
mer/ förleggia the then Christeliga Reli-
gionen / och införa oss Hedendomen i-
gen / men huru wel thetta skal them bes-
komma/ och huru rike the ther af kunna
blifwa/ thet skola the wel medh tiden för-
nimma / ty Gudh som är en Hemnare
öfwer all Drettwiso / låter icke heller
thenna ochristeliga Handelen blifwa o-
straffat. Men farer icke wille/

Gal. 6,7.

Gudh låter intet gecka sigh: Ty
hwad Menniskan såår/ thet skal
hon och upskåra. Then som såår
i Köttet/ han skal aff sit Kött up-
skåra Förgengeligheet/ men then
som såår i Andanom/ it ewinner-
ligt Lif. Och oansedt Gudh lå-

Matth. 5.
v. 45.

ter sin Sool upgå öfwer onda
och goda/ så at then Gudadachte går
lenge wel här i Werlden/ ther öfwer the
Helige/ såsom Davidh / Job och Jere-
mias/ hafwa mycket förundraet sigh / så
kommer licke wel omside Gudz Straf och
Hembo på theras Effterkommande och

Pfal. 37, 2.
Hiob. 21, 7
Jer. 12, 1.

Barn/

Barn / at the motte omgälla sina För-
 äldrars Mishandel / ther på monga Ex-
 empel finnas / både i then helga Skrifte
 och sielffwa Förfarenheeten / så at thet
 skeer som Ordspråket lyder : De male
 quælitis non gaudebit tertius hæres.
 All thenna Drettwissan och ogudachtig-
 a wäsendet / motte man thola / och låta
 så gået / til thes Skördettiden kom : Marth. 13 /
 mer / tå Gudh skal wedegella hwarion v. 29.
 och enom effter sina Gerningar.

Och ofwan vppå alt thetta wrångs
 wijsa wäsendet / så låta the och som-
 liga stades Gudz Huus stå öde och thom-
 ma / och wilja icke anwenda en half eller
 fierdedels tima om Dagen at gå vp i Kry-
 ckia / och göra ther sina Böner til Gudh /
 och höra hans Ord sikh föreläsas. 1. Cor. 13.

Thersöre om nu nogor ibland i Gal. 6, 3i
 der låter sig tyckia nogot wara /
 ändoch han intet är / han bedra-
 ger sig sielff / men hwar och een
 bepröfwe sin egen Gerning / och
 så skal han allenast vti sig sielff

hafwa Berömmelse / och icke vti
androm.

Bepröfwa nu din egen Gerning / och
see til om tu gör wel emoot nogon om
åhret / om tu hielper the fattiga / och med-
delar them nogot godt / effter titt Rådhy
Tob. 4, 9. och Minne / och gör som Tobias rådde
sin Son säyandes : Aff tina Gode-
lar hielp then fattiga / hafwer tu
mycket så giff rijkeliga / hafwer tu
litet / så giff doch aff tit litla med
godo Hjerta. David sätter i sin För-
maning om samma Welgerning / een
synnerligh Frucht som följer ther aff / at
en förbarmar sigh öfwer then Fattiga /
Psal. 41, 1. ther han så talar : Gäll är then som
låter sigh wårda om the fattiga /
honom skal HERren hielpa i then
onda tiden. HERren skal be-
wara honom / och holla honom
i Lyffwet / och låta honom gå wel
på Jordenne / och icke gifwa ho-
nom i hans Fienders Wilja.
HER

HErren skal wederquekka ho-
 nom på hans Sottesång / och
 hielpa honom ifrån alla hans
 Kranckheet. Bepröfwa nu och rans-
 saka hoos tigh sielff / huru får tu hafwer
 tina Lärare / som lära tigh saligheetens
 nes Wäg / ropa dageligen på tin Säk-
 kerheet / trögheet / ja föracht in på Gudh
 helga Ord / at tu thet intet höra eller ach-
 ta wilt. Wt effterfölje Propheternas
 och andra rettsinniga Lärares Exempel
 här vtinnan / som hafwa påmint thet
 Folck / hwilcket Gudh medh itt och an-
 nat Syndestraff hemsöckt hafwer / at the
 skulle bättra och wachta sikh för större
 Hemsöckning / såsom och gudfruchtige
 Doctores uthi Tyskland giordt hafwa /
 serdeles tā Magdeburg Stadh aff Eld
 förtård / och Weimar aff en häftig Was-
 tuflodh / wore åhr 1613. önnckeligen för-
 derfwade.

Så mercker nu i säckre Menniskior /
 som ingen Warning biter oppå / antins-
 gen man gör then mundeligen eller
 skriffteligen / mercker doch säger iagh / hu-

ru Gudh widh thenna tiden hemsöker
 Folcket öfwer heela Europam. Wi
 hafwom juu haft i thetta och näst förflut-
 ne åhren/ åtskillige Tidender ther om/ at
 Gudh then ene Staden och Landzorten/
 hafwer straffat och förgiordt genom gräs-
 selige stora Watufloder / then andra
 medh Eld och Brand / hwar om altydh
 jemmerlige Relationer inkomne äre.
 Gudh låter och thet Berget Aethna wthi
 Sicilien, som en Figur til Hellsweetit/ åhrs-
 ligen bränna och fräta omkring sigh åts-
 skilliga Städer och Byar. Man hö-
 rer och spørjer ther hoos / huru Gudh
 på somliga Orter/ förgör Land och Stä-
 der genom förskreckeliga Jordbåffnins-
 gar/ så at Jorden/ lifka som wthi Sodos-
 ma och Gomorra skedde/ öpnar sigh/ och
 tusende tals wpslukar Folcket i sin Buuk.
 Ja/ Gudh låter och på sombliga Orter/
 Bergsklipporna öfwerfalla och kulslå
 monga sköna Huus i Städerna / hwar
 rest Folcket ligger om Nattetydh både wti
 sin naturliga / såsom och Säkerheets
 Sömn. Gudh låter Skyn af Himmes-
 len nederfalla/ och förgöra stora Skoc-
 far af Wrennistior.

Thets

Thetta alt hörer och läser/ then arma
och elendiga vthi Synden försoffade
Hopen / och förskrectes som nogast itt
Sgnableck ther före / vthan lesver alt
framgent vthi sin födliga Wellust och
fäfengia/och fruchtar slått intet för Gudz
Brede och tilstundande Plågor.

En Förmaning/

Til at besinna och reqligen ken-
na Guds stora och oröfäneliga Nåde/
at wi äre födde och lefwom vti thet Evange-
listas Ljusset / som klarligen vptändt är vti
alla våra Christeliga försam-
blingar här i Riket.

S Idst och til een alswarsam Upr-
weckelse/ Förmaning och rettelse/
för alla Christrogna och rettsin-
niga församlingens ledamoter i vårt
käre Fädernesland/ at the motte betrach-
ta/ hwad för een synnerligh Gudz Nåd
och Welgerning/ of för alt Folk i Werl-
den bewiisat är / at wi en sann och alde-
les medh Gudz Ord lifimätigh Religio-
on och Gudztienst hafwom / och intet
drifswas aff allehanda Lärdoms Wäs-
der /

der/så wil man låta see/hwad för en grä-
seligh Wilfarelse och grufweligit Mör-
ker/ wñ sielfwa i förtijden / och jennel
ännu otalige monga andra Landskap
äre stadde vthi/ löpandes korteligen is
genom alla Werdenes Kresker / och
Jordennes Fördelning vthi Asiam/ A-
fricam och Europam.

Cap. 6, 8. Och all then stund Gudh nu efter Pro-
phetens Zachariæ Ord / som tilförenne
sagt är/ låter sin Anda hwykla sigh
i Norrlanden / ty är högeligen aff

2 Cor. 6, 3. nöden/ at wñ thenna behageliga och
nådefulla Tiden och Saltghee-
tennes Dagh/ tagom i een godh och
noga acht / och leggiom ther hoos på
Hiertat thenna Christi egen Förma-
ning/ ther han så talar: An är Ljus-
set med ider til en kort tidh/ wan-
dren medan i hafwen Ljusset / at
Mörkret icke begriper ider.

Joh. 1, 9. Och hafwer Frelsaren JESUS
Christus/ som är sielf thet klara Euan-
geliske och saliggörande Ljusset/ så bestelt
förr

förr och effter sin Himmelsfärd/ at thes-
 ta Liuset skulle allestädes i Werlden skil-
 na/ befalandes sina Apostilar/ at the skul-
 le gå vth fring om heela Werlden och
 predika Evangelium/hwars Befalning
 the och lydige woro/ och titt theas Foot
 icke kom / så är doch Klanget aff theas
 Liudh kommit och hörds / som Paulus
 betygar och säger : **Hafwa the icke
 hördt thet ? Theas Liud är iuu
 utgånet i all Land / och theas
 Ord til Werldennes Lndar.**
 The som wåra rettsinniga Lärare / nogh
 sampt hafwa medh åthskillige skähl bes
 wissat/ emoot wåra Wederpartier Cal-
 uinisterna/ som strida the emot/ at them-
 na Nåden icke allom i Werlden är wes-
 derfahren. Ja/ hon är them allom
 kungiord / men the åre icke alle
 Evangelio lydige/ säger Apostelen.
 In Esaias säger : **hoo troor wår
 Predikan ? Och huru Gudh hafwer
 aff Werldennes Begynnelse/ sig och sin
 Wilja vppenbarat/ samkat/ styrkt och res-
 gerat**

Matth. 28

v. 19.

Marc. 16.

v. 15.

Rom. 10, 18

Col. 1, 6

Rom. 10, 16

gerat sin Försambling/och hafwer in-
 Act. 14, 17 tet låtit sigh utan Witnessbörd
 vthi alla Werldennes Tidder / thet haf-
 wer man och af Gudz Ord see låtit / vthi
 then forta Vnderwifningen/om Gudz
 Församblings Kegering och Styrelse.

Afia.

Och effter Moses är then äldste och
 sanneste Scribent / som finnes i Gudz
 Försambling/ty hafwom wi aff honom
 en godh Kettelse / om Patriarkernas
 Religion/ Gudztienst och Offer/serdeles
 huru Gudh i Mosés tidh / hafwer föres-
 skrifwit Judomen sina Budh/ Stadgar
 och Ketter / hwar ibland Tijo Gudz
 Budh blifwe allom Menniskiom/ til een
 warachtigh och ewigh Lifz-Regel gifna
 och vpskrifna. Bles och Messias Werl-
 deanes Frelsares Ankomst i Röttet / aff
 Gen. 48, 10 Deut. 18, 15 Joh 5, 4
 Mose klarligen beskriwen/ som Christus
 stus stelff wittnar/ och honom skulle Fols-
 cket tilfalla ; men then elendiga Judas
 Hoopen/war i sitt Sinne så förmodet at
 och förstock at/at han icke kunne annam-
 ma och troo på honom/ som doch gjorde
 sådana guddomeliga Teckn / Vnder-
 werck och Geringar/ som ingen annan
 före

förr eller effter honom/nogon sin giordt
 hafwer. Är förthen skul intet meer til at
 säya om Judarnas förstockade och för-
 blindade Hierta / än som wij siungom i
 våra Församlingar: Varma Juda
 Slächt / hwi är thetta tigh otäckt? Troo
 här på / så är tin Synd vch slecht. Här är
 then retta Man / våra Synder borttas
 ger han / som medh Skriftenne bewiſas
 kan. Lääß allenast Pauli Epistel til
 the Romare / om orsaken til Judarnas
 Troo och förkastelse. Hwar före alla
 the som medh Judarna förskiuta och icke
 kenna Frelsermannen Jesum Chri-
 stum / för Gudz Faders enfödde Son af
 Himmelē / som i bestämddan Tjdh an-
 namnade Mandom af Jungfru Ma-
 rice Liffwe / och sålunda fulbordade thet
 Löfftet som Gudh wigaf i Paradys / at
 Quinnones Sådö skulle söndertrampa
 Ormsens Hufwudh / the hafwa en falsk
 och fördömeligh Religion / och kunna al-
 drig salige warda; ty i ingom an-
 drom är Saligheet / thet är icke
 heller nogot annat Namn vnder
 Him-

Rom. 9:10
 11. c.

Act. 4, 12.

Himmelen/ Menniskiomen gif-
 wit / i hwilcke wij skole salige
 warda/ sade Apostelen Petrus / full
 medh then Helga Anda/ til the öfwerste/
 äldsta och Skriffilärde vthi Jerusalem.
 Men elliest om nogon wil weta berettel-
 se / om Judarnas Rytckio-Regimente
 widh thenna tiden/ och hurulunda the-
 ras Gudytienst/ Offer / Helgez och Fäs-
 stedagar/ Omstärkelse och Bönedagar/
 Schenskapshandel och Skilnadt föres-
 tages och aflöper/ 2c: Så finnes thet af
 äthskillige beskriuwit/ och then som på the
 Orter wandrat hafwer / ther the nu boo
 och sina Synagoger hafwa / han weet
 och wel/huru the alt thetta vtföra och föres-
 retta plåga.

The gambla Babyloniers förnem-
 sta Afgudar wore Baal/genom hwilken
 the Jovem förstodo/ och Astaroth ther
 medh the mente Junonem, the offerade
 och Solen och tilbodo Elden vnder thet
 namnet Nego. Theras Quinnoe stel-
 te sig ofta an widh veneris Tempel/och
 lesde ther vthi en skendeligh Wellust och
 otucht.

drucke. Och woro thesse Hedningars Afs-
gudar/ framledne och döda Menniskior/
som hade warit i högt och stoort Wårde
medan the lefde här i Werlden. Afswen
sådana afgudar/ såsom och ofstätige Cre-
atur/ dyrckade och the Tyrer, Phanici-
er, Araber, Persianer, Schyter, Tar-
tarer, Chinenfer, Indianer, Japoner,
Philippiner, men the Egyptier hafwa
widh thenna tiden/ Judisk/ Mahomes-
tisk och the Christnas Religion beblans-
dat hwar om andra.

Vthi Africa och America äre åtskilli-
ge Land / Riken och Städer belagne/
som man kan see aff Landtaflorna/ hoos
the Africaner/ och the som boo i Fez, Ma-
rocco, Guinea, nider Moren, Ango-
la, Congo, Africaniske Nyarna, Vir-
gina, Florida, nya Hispanien och Me-
xico: Men i America är Jucatan,
Paria och Guiana, Brasilien, Peru
och Hispaniola belagne / vthi alla thesse
Landstapen/ Städer och Byar/ hafwer
warit och ännu mongestådes är/ itt gruf-
weligit och gräseligit Afsguderij. The
Africaner hafwa tilbedit Solen och El-
den/

Africa oc
America.

den/then the låta Daggh och Natt brinna
 på sina Altare. Planeterna wore och
 theras Gudar vti Numidia och Lybia.
 Ifrån Hedendomen omwendes thesse
 til Judaskapet / sedan til Christens
 heeten/ och endtligan äro the förförde til
 then Turckiske eller Mahometiske Reli-
 gionen / hwar til Gøtherna / som thet
 Landet en tÿdh inne hade / och förförde
 woro til then Arrianiske Wilsarelsen/ en
 floor orsak woro / at the kommo vnder
 Mahomets wåldsamma och afgudiska
 Regimente.

Vthi alla the andra här näst tilförens
 de vprechnade Orter/ så hafwer och was
 rit och ån är en fördömeligh Gudztienst/
 så at thet intet görs behoff at vprechna i
 synnerheet hwars och ens Afguderit/ vs
 tan allenast betrachta / at Gudh hafwer
 tagit sitt Ord och sin Helge Andes Led-
 sagning ifrån them/ och at the liggia för
 sitt syndefulla och afgudiska Leswerne
 skul/ vthi Mörckret och dödsens Skug-
 ga/ äre Hedningar/ och widt affomne is-
 frå Gudz och saligheetennes Kennedom.
 Och oansedt Christi Kundskap på nos
 gra

gra Orter är planterat / så hafwer Diefwulen för thetas Säkerheet och Stackfamsheet skul/then så förtwendt och förändrat/at thet är intet annat än idel Wans troo och Afguderij / vthi Menniskio Stadgar / Påwiff Wilfarelse och Munka Bedregerij förwandlat.

The Americaner förr än the Hispanier tift komme / woro alle Hedningar / och hölle i gemeen Sool och Måna/ åfwen som the i Florida för sina Gudar. Vthi Canado tilbude the sielfwa Diefwulen/ för än Fransoserna thet intogo. Thet samma skedde och vthi Virginia / för än then Engellska Nationen fick råda ther öfwer.

Vthi södre Deelen af America/ tilbida the öfwer alt Sool och Måna / och när thet dundrar och blyrnar/ så säna the at Solen är wredh och förtörnät på them / och när Solens Förmördkelse skeer/ så rjffwa the sit Håår aff Hufwudet/och thetas Döttrar rista sigh sielfwa/ at thet går blodh vth. Och när Månen mister sit Steen/ säna the at Solen är wredh och förbittrat på honom. Och när

B een

een Comet synes / slå the på sina Trum-
mor / och mena sigh thet igenom kunna
fördrifwa honom / hans Kraft och Beres-
kan. Vthi Paria, Guiana och Debi-
arba, tillbidia the Diefwulen och andra
sina Afgudar / hwilcken the och offra
Menniskior / och sedan sielfwa vpåta
them.

Vthi Brasilien förskrecktas the för
Diefwulen / och tillbidia honom / och på
thet han icke skal göra them skada / så dra-
ga the gemeenligen när the utgå / Eld
hoos sigh / för hwilcken the mena honom
fry och rådas.

Och emedan Diefwulen på thesse Or-
ter / hafwer anstichtat itt hyskeligit / som
nu förmålt är / Afguderij / så hafwer thet
sigh wisseligen såsom Tertullianus sä-
ger / at then grusweligaste Synd och
Mishgerning / som Menniskio Slechte
åstadh kommer / then aldraförsta then-
na Werldennes Skuld och saligheetens
nes förderff / så är Afguderij / hwilcket
alla andra Synder / hwad Namn the
hälst hafwa / hoopetahls medh sigh dra-
ger.

Huru

Huru thet hafwer tilståt vthi then tri-
 die Werldennes Deel Europa/ som for- Europa,
 dom öfwer alt/ hafwer warit nederfänckt
 och fördiupat vthi Hedendomen / kunz
 nom wå lära och see aff wåra egna Hi-
 storiz Scribenter, som gifwa tilkenna
 hwad för Gudar / wåra Förfäder hafte
 hafwa/ nembligen / Steen och Trågu-
 dar / gjorde effter Thore / Odens och
 Friggas Lycknelse / them the lycka som
 andra Hedningar sina Affgudar/ mechs
 ra lenge dyrckade och tilbudo/ som bemels-
 te Historier nogsampt beskriwa och tils-
 kenna gifwa. Och kunna wel Åhörars-
 na i wåra Församlingar / i Sanning
 thet betyga/ huru thetas rettsinnige och
 trogne Lärare/ them esomoftast påmin-
 na/ om then fördömeliga Hedendomen/
 som thetas och alles wåra Födrädrar
 hafwa lefwat vthi / och thetta alt til vps-
 weckelse/ at the skulle weta hembåra Guds-
 dhi/ genom itt Christeligt Dygda-les-
 werne/ een innerligh och hiertans Tack-
 säwelse/ för then stöora och outhsäwliga
 Nåden och Welgerningen / at wå ges-
 nom JEsu Christi Kunskap/ åte tas-
 gne

gne vthur thet gräseliga Mördret / och försatte vthi thet Evangeliske saliggörande Liuuset / ther om på sit Rum vidare skal talas. Och emedan thenna Heddendomen gick öfwer heela Europam / och hwart Landskap hade sina Afgudar / som kommo til itt ganska stoort Tahl / nembligen / 30000 / som Varro them och theras Namn vprecknat hafwer : och ther ibland hafwer största Deelen tiens och dyrckat Solen och Månen / brede widh mycket annat widskapeligit Föres hafwande / så är icke aff nöden at nogare och i synnerheet / beskriwa thet elendiga och fördömeliga Wäsendet / utan låta oss korteligen vnderretta / huru med Gudz Tiensten och Religionen tilgångit är / sedan Christenheeten blef i stället för Heddendomen / vthi Europa planterat och vthspridd / then Sathanas hafwer wins lagt sigh om / til at turbera och förwilla / thet han nu och emot Verldennes Ende / på thet högsta biuder til / medh monga wilsfarande Secter / til at förbistra och til intet göra.

Och äre nu vthi Europa twenne the
mech

mechtigaste och förnembste/ nembligen/
 then Mahometiske och then Christeliga
 Religionen. Mahomet som gjorde sig
 sielff til een Prophete / gaff ibland myc-
 ket annat/ sina Lärjungar i sin tidh/ bes-
 synnerligen otta Stycken före / at the
 skulle 1. ehkenna en Gudh och en Pros-
 phete / nembliga Mahomet. Thet 2.
 angick Barnen/ huru the skulle förholla
 sigh emoot sina Föräldrar. Thet 3. om
 Kärleken emot sin Nästa. Thet 4. om
 Tjden til at bidia i sina Tempel. Thet 5.
 Om theras åhrliga Fasta/ som medh ihs-
 wer hollas skulle vthi 30 Dagar. Thet 6.
 Om Almosogiffte åth the fattige. Thet 7.
 Om Echtenskapet / at hwar och en widh
 sin 25 åhrs ålder/ skulle thet til sigh begif-
 wa. Thet 8. Om Mord eller Dråp.
 Och allom them som thenna Buden o-
 brokrligen holla/ vtilofwar han Paradys-
 set/ hwar vthi Silckes borddukar/ liustis-
 ga Watubeckier / fruchtsamma Trå/
 sköna Quinsolck/ Musich/ Wellust/ kos-
 steligit Wijn / Gull och Silfvalrickar/
 medh ådle Stenar til itt stoort Tahl/ och
 andra sådana herliga beprydelsef fins

nas. Men them som thenna Buden inset
 tet holla/ tillsäger han Hellsweetis Eld och
 Pyna. Och elliest hafwer han vthgifs
 wit monga och åtskilliga Reglor / Budh
 och Befalningar om itt och annat / som
 hans Hoop skal noga taga i acht/ och sig
 effter retta. Och hafwa the widh thens
 na tiden åthskilligh Wantroo och Stads
 gar/ hwilcket och alt annat som här förs
 måles/ af monga Lärare finnes beskriffz
 wit/ mē serdeles af Alexandro Rosszo
 hvars Book utfatt är på Tyska aff Al
 berto Reimanno Lubecense.

Och när nu wij wetom Turcken förs
 nefa Christi Guddom/ och intet bekens
 na honom för Werldennes Messia/ så
 är nogsamnt til at besluta/ at han är satter
 Christenheeten för sin Säkerheet/ ofsta
 digheet/ ogudachtigheet och then Christes
 liga Religions föracht skul/ til een stadiga
 warande Plåginestare och syndastraff/
 lifka som Judomen/ för sitt Afguderit och
 Affall skul ifrån Gudh och hans Lagh/
 the Philister intet blefwe vthrotade vthur
 Canaans Land/ utan aff Gudh brukade
 til theras Arffiender / som esomostast
 giorz

giorde Infall på them / och förhårljade
 theras Land och Städer. Affwen så är
 thet gånget medh then Christenheeten/
 som icke annammade Kärleken til 2. Theff. 2
 Sanningen/ utan hafwa hafte 11. 12.
 lust til Dråttferdigheeten.

Hwad Christendomen/ then an-
 dra stoorä Religionen vthi Europa wida
 kommer / så äre thet vti monga Secter
 blifna/ som Christi Person wel beken-
 na för then retta Werldennes Messia/
 men tråda doch lichtwel ganska widt ifrån
 hans egen / så och Apofflarnas guddo-
 meliga Lära. Säsom til itt Exempel/
 när wij jemförom the Romares widh
 thenna tydhén Lära / medh Apofftelens
 Pauli Epistel til the Romare / så äre the
 så langt ifrån hwar andra/ som Himmel
 och Jord åthskilde äre. Och på thet at
 man intet meer skal röra om Papis-
 ternas Lära och Lefwerne/ otalige Ordni-
 gar och Stadgar / thet som nogsampt
 wåra förnåhne Doctores / nu en long
 tydh/ medh sina rettmätiga Fergor vth-
 måhlat hafwa/ så wil iagh allenast wij så
 then

then enfallige och gemena Hoopen / til
 at låsa then förswenskede Anatomiam
 Papæ, hwaraff the skola ehfsara / hwad
 för Lära / Samwetswång och Affgude-
 rit / såsom och itt skendeligt Syndalef-
 werne finnes i Påswedomet / som alt
 vthwysar / hwad man skal holla then
 Deelen aff Christenheeten / för itt Folk
 och Christi Bekennare.

Andra Secter vthi Christenheeten
 vpwuxne / som åre widt gånne ifrån
 Christi Lära / och ån i Daggh sigh vps-
 pa / åre och nåstan otalige / så at man
 them icke vthi thenna korta Skrifften wil
 eller kan vprechna / hwileka alle vti Kryz-
 tionnes Historier / såsom och vthi våra
 förnåhne och höglårde Lärares vnge
 och gamblas Skriffter / nogsampt åre
 förlagde / thetas Namn och Retterij vthi
 hwart Seculo vprechnade / som Sas-
 thå brukat hafwer til sina Instrument,
 at förwirra och förderfwa Christi Förs-
 sambling medh.

Huru wida Calvinisterna gå ifrån
 then retta kända Sanningen / hafwer
 man forteligen / aff thetas egna Scri-
 ben-

benter och Lärare / see låtit vti Speculo
 Religionis, och är til at vndra på then
 ofstadiga Collusion medh then Secten/
 som monga både i Prestes så wel som
 thet Politiska Ståndet / så och gemene
 Man/ icke vtan stor Förargelse wid thens
 na tiden på skina låta / hwar aff man
 görligen see kan / at the holla andra wils
 farande Religioner / medh wår rena och
 saliggörande Religion i lika Wårde/
 Myndigheet och Kraft. Gudh see här
 nådeligen til / och omwende them ifrån
 sitt förkolnade Hiertelagh.

Om wij nu thetta grundeligen och
 hierteligen besinna wille / och jemföra
 then stora Lycksaligheeten / guddomeli-
 ga Nådhen och Welgerningen / som oss
 allom i wårt Fädernesland är wedersfa-
 ren och bewittat / så troor iag at thet mot-
 te wara itt aldeles förhårdat Stenhierta /
 som icke skulle ther aff bewefas och vps-
 weckias / til en tilbörligh Tacksamheet /
 Boot och Bättring / och itt Christeligt
 Leswerne emot Gudh wår kåre Himmel-
 ske Fader. En när tu aff Dieswulen/
 thenna onda Werlden / och tin egen föks-
 liga Natur / är förförd och bedragen til at
 synda

synda och förtörna Gudh/ och sålunda
 samfat Gudz Brede och Fördömelse öf-
 wer tigh/ så äre här rettsinnige Predia-
 kanter och Lärare för handen/ som haf-
 wa Gudz Lagh och Budord i Munnen/
 them vthtyda the för tigh/ at tu kan the
 aff lära kenna tina Synder/ och thes
 Straffet vndwiska som tu förtient haf-
 wer/ i thet tu affstär medh tina Synder/
 wender tigh til Gudh/ then som tu förtör-
 nat hafwer/ och gör en sanskylligh Boot
 och Bättring/ ther til tu tydt och offta
 förmanas/ och Gudh föröfwer i midler
 tyddh på tigh sin longmodigheet/ och ther
 medh lockar tigh til Boot och Bättring/
 och hwar tu genom Gudz Nåd och så-
 dana Förmaningar/ kan besinna tigh
 och affstå ifrån tinom onda Wagh/ Ah
 Syn den och göra thet som godt är: Så
 kommer Presten medh thet hugneliga E-
 vangelijj Löfftet och säger/ at Gudh wil
 ingen Syndares Dödh/ utan at hwar
 och en omwender sigh och lefwer/ och om
 tina Synder woro blodröda/ så skola the
 wara sniöhwitta/ för J. H. S. u. Christi
 bittra Pijna och Dödh skul/ ty J. H. S. u.
 Chri

Christi Gudz Sons Blodh/ re- 1. Joh. 1, 7.
 nar oss af alla våra synder. Och
 så elskade Gudh Werlden / at Joh. 3, 16.
 han utgaf sin enda Son/ at hvar
 och en som troor på honom/ han
 skal icke förgås/ utan så it ewin-
 nerligt Lif. Framdrager och monga
 andra sådana Skriftenes tröste- Språk
 och Exempel/ som förwissa oss om Syn-
 dernas Förlåtelse/ Gudz Nåde och Bön-
 skap och it ewinnerligt Lif. Hwad wil
 man meer begära/ är thet en oss til en stor
 mon/ vår Broder är Gudz enda Son/
 hoo kan oss nu förderfwa? Men then es
 lendiga Juda och Hedninga Hopen/ the
 stemma Arrianer och Christi försmådas
 re vti heela Turekiet/ thet afgudiska Par-
 tiet i Påsweddomet/ som wenda sigh ifrån
 Christo och til Mariam/ och andra dö-
 da Helgon och Beläten / hwad Siälas
 tröst kunna the hafwa/ ty som sagt är/ vti
 ingen annan är Syndernas Förlåtelse
 och Saligheet/ utan allena vti Frelser-
 mannen Jesu Christo. Och effter
 Gudz Ord och Predikoembetet/ som tills
 förens

Relation
om Dief-
wulens
Rasertij
vri Oster
Dalarna

förenne sagt är / blifwer nu mycket för-
achtat / och icke medh sådan flit och alf-
war/tacksamheet och wördning/som thet
sigh borde/ warder i vårt Fädernesland
handterat/hwarföre tilstådjer **G D D H**
Diefwulen / yppenbarligen rafa ibland
then säkra och ondskesfulla Hoopen/ som
Gudz Ord och thet Evangeliska Ljuuset
skenneligen miswörda och för intet ach-
ta/hwilket Selskap ingen Warning el-
ler Förmaning/ intet Hoor eller Straff
biter vppå. Sij/är icke thet itt ohörligie
ting/ at Diefwulen får tilstadijelse / taga
små Barn om sina 2/3/ och 4 år/ ja
jennwel them som ännu intet kunna tala/
hwilka döpte äre och sålunda i Förbund
medh Gudh then Helga Treesaldigheet/
thesse får han loff at föra til sit diefwul-
ska Samquem/ och brukar ther på åtz-
skilligt Sätt/sit Begabbertij medh them/
kommer them til at förneka Gudh then
Helga Treesaldigheet / och **J H Sum**
E Hristum sin Frelsare / och setter sit
Namn i stället igen/ och holler them/ så
sö alla andra gamla ogudachtige Mens-
nikior / til at åkalla / dyrcka och lifta på
sigh/och gifwer them stora Löfte/ at them
intet

intet skal fattas/vtan alltidh nogh hafwa
 at hielpa sigh medh/ men andra skola liff-
 da nödh/ gifwer them och strax Pennin-
 gar i Handena. Och lika som Diefwu-
 len fordom war en falsk Ande vti Ahabs
 Propheters Mü/och hafwer i alla Vers-
 dennes Tider/måst bedragit och förförde
 Folcket/genö Rättare och falska Lärare/
 så ifläder Diefwulen sig och i thetta fallet
 en Prestehabit / vti hwilcken han lærer
 och predikar för sina Ahörare.

1. Reg. 22.
 v. 22.

Och effter Diefwulen är en Messare i
 tusende Konster/så är icke til at beskrifwa
 all then Försmädelse och Styggelse/som
 han thenna små Barnen och thetas
 Medfölje öfwar vti. Och såsom wt haf-
 wom på Embekens wagnar / som före-
 sagt är/giordt then Ordningen/at geme-
 ne Man medh sin Hustru / Barn och
 Tienstefolck/ skola på sina wissa Tider
 inställa sigh / och låta låra och förhöra
 sig vti sin Catechismo och Christendoms
 stycken/ genom frågande och swarande/
 hwar til Folcket på några Orter är mecht-
 ta trögt och mootwilligt/som Presterska-
 pet thet öfwer sigh beswåra och klaga/alt-
 så

så låter nu Gudh androm til Warning/
 en part til itt floort Synndastraff / för
 Gudz Ordz Föracht skul/vnder Diefwu-
 lens Information/som biuder altyd til/
 sit Rike at förkofra/och föra monga med
 sig til en ewigh Fördömmelse. Och hafwer
 Diefwulen sådt Tillstädjelse/at begynna
 och fulfölja thenna sin gräseliga Handel
 och Förförelse/ ytterst vti våra Norrländ-
 der/ nembligen / Lilleherredalerna/som
 gränka tilhopa med Norge / och äre be-
 lägne näst ofwan för Öster-Dalerna/ i
 Wästeråås Sticht / och hafwer så små-
 ninges bracht sin trulldoms-Konst i näst
 belägna Sochner/alt vth före/ til Elfdal-
 len och Mohra/och stannar intet/ för än
 han flere hafwer i sitt Garn inweswat
 och sigh förwerfwat/ så framt han i tydh
 icke får genom Gudz Ord/ Bönen och
 Öfwerheetennes försorg / itt mechtigt
 Mootstånd. Ar altså för Presterskapat
 intet annat Rådth at tilgripa / än at the
 näst itt nöchtert Leswerne / alfwarsam
 Gudztienst/Bödn och afallan til Gudh/
 holla Barnen medh sina Förältrar/til at
 styteligen lära och läsa sina Christens
 doms

doms stycken / och achta sina Barn för
 then stora Hoopen / som Diefwulen alt
 reda förfördt hafwer / och ther hoos söfia
 werdzlig Swerhees Hielp och Bistånd /
 at the broslige kunna görligen och tilbör
 ligen straffade warda / ty elliest må Pres
 sterna arbeta så troligen som the wilja
 och kunna / så hielper thet doch intet / med
 mindre Straffet föröfwes och sterpes.
 Ty efter Gudh hafwer befalt / at then
 som bödh til at draga nogon ifrån then
 retta Gudztiensten / och tienna andra Gus
 dar / at then samma skulle dråpas och stee
 nas / huru mycket meer äro the wårde dö
 den / som sin ensaldige Nästa / locka och
 förföra til at öfwergifwa Gudh och wår
 HERRA JESUM CHRISZUM / och hö
 ra / tienna och dyrcka sielfwa Diefwulen
 Och hafwer Gudh genom Mosen vths
 tryckeliga befat / at the som bruka Truls
 dö / skola dråpas / Exod. 22 / 18. Hafwa
 och sin Dom i andeligh motto / at the sko
 le ewinnerligen förtappade warda / om
 the döb bort vti sin oboosferdigheet / Gal.
 5, 19. Apoc. 21, 8. Cap. 22, 15.

Och huru wel högst Swerheeten här
 i Rik

Deut. 17, 16
 9 & 10.

i Riket / af itt gudeligit Nitt/ om Gudz
 Namns Åhra/ och Kärleek til then retta
 Evangeliska Sanningen / Låran och
 Kennedomen / monga alswarliga För-
 maningar/ Budh och Stadgar thet ena
 åhret efter thet andra/ utgå låter/ at Fols-
 ket skal skönja och leggja på Hiertat/
 thenna stora Gudz Nåden och Welger-
 ningen/ at wi hafwom en reen och sann
 Religion/ som grundat är på Prophe-
 ternas och Apostlarnas Skrifter/ ja/ år
 Gudh then Helge Andes egen Dicht och
 Låra / så är doch lickwel Hiertat så för-
 stockat/ på en stoord Deel aff Konungens
 Undersåtare/ at the alt sådant slå i Wå-
 dret/ och följa sit egit köhliga Sinne och
 Begärelse effter. Til Exempel/ öfwer
 Lappmarcken/ så åre utan twiswel af wår
 nådige Herre och Konung/ lärde och för-
 ståndige Mån/ både aff thet andeliga och
 werdzliga Ståndet förordnade/ som then
 Hoopen skola holla til Herrans Fruch-
 tan/ och juu meer och meer låra them
 kenna Gudh och sin salighees Wäg/ och
 föra itt nöchert och Christeligit Leswer-
 ne/ thet man och hoppas at the troligen
 ther

ther sammastådes sit Embete förretta/
 men huru the effterkomma Gudz och Ds
 werheetennes Upsåth och Wilsia / thee
 skola the answara in för Gudz Dom.
 Wij som boo på thenna Landzorten och
 jemmwel annorstådes i Riket / ther thesse
 Lappar flyta omkring / kunnom see och
 ehrfara aff theras Leswerne / huru then
 elendiga Hoopen är förderfwat / weta in-
 tet sina Christendoms stycken / utan les-
 wa i stoor sáfunnigheet / och eliest föra itt
 Swijna leswerne / och holla Buuken för
 sin Gudh / liggia altijdh vti otucht / Dryc-
 kenskap och Sylleri / både Mån och
 Quinnor / så at en må synggias wid thet
 Partiet. Och när thet så förewetter / så
 kan man görligen see och merckia / huru
 Diefwulen får ännu husera ther i Lapp-
 marcken / effter the intet dswergifwa sit le-
 da och fördömeliga Mörcker / som the ä-
 re födde vti / och wenda sigh til thet Evans-
 geliska Liuset / som i theras Församblins
 gar är vptändt. Gudh nåde them / som
 för then Hoopen een gång skola Res-
 thenskap göra. Och singe Sathan in-
 tet så stort råderum hoos alla thesse of-

H

wanz

wanbemelte/ så framt the wti sin Barn-
 dom/hade rett lärde kenna Gudh och wår
 Frelsare **IESUM CHRISTUM**/wti huil-
 ken all wår Saligheet består / och the
 hoos woro holdne medh en skåligh Åga/
 til it gudeligt och ostraffeligt Lefwerne/
 ty hwar Gudz Ord tages i acht/the hafs-
 wer Dieswulen ingen Boning/ hwarfö-
 re Paulus förmanthe the Epheser/så an-
 des: **I**kläder ider alt Gudz Har-
 nist/ på thet i mågen stå emoot
 Dieswulës listiga Anlop. Men
 för all ting tager troones Sköld/
 medh huilken i kunnen vtsleckia
 all hins ondas glödande Skott.
 Och tager på ider saligheetennes
 Hielm och Andans Swård/som
 är Gudz Ord/i all Bön och åkal-
 lan / altijdh bidjandes i And-
 nom: **I**y thetta slaget går icke
 vth/vtan medh Bön och Fasto/
 säger **CHRISTUS**. hwar nu **IESU**
 Namn intet rett kunnigt är/ sij/ the hafs-
 wer Dieswulen sitt Näste/thet är förthen-
 skul

Eph. 6, 11.
 16, 17.

Matth. 17.
 v. 21.

skul så/som wti siungom i Psalmen: Och
 råder Skrifften margesfall / at wti thet
 Namnet ähre/ty wti må medh thes Kraft
 och Wäld/all Dieswulskap försåra. I
 som nu antastas af Dieswulen/ låser och
 öfwen ider dageligen wti Bönē och nöds-
 terheet/ Gudz Ordz betrachtande och itt
 bootferdigt Leswerne/ så styr Sathan iz
 från ider/ men the som Gudh (och
 hans Ord) förachta / öfwer them Tob. 6, 17.
 får Dieswulen macht och welle/
 sade Engelen Raphael til then Unge
 Tobiam. Och effier thet/ bättre Gudh/
 at alt förmonga äre the som Gudh och
 hans Ord förachta/ ty wore thet högeli-
 gen aff nöden/at en almenligh Bön öf-
 wer heela Riket / giordes til Gudh wär
 fåre Himmelske Fader/at han nådeligen
 och krafteligen wille nepsa Sathan / och
 icke låta honom lenger så macht och Til-
 stånd / så grufweligen rasa wthi JEsu
 Christi Försambling / som hafwer sitt
 Namn ther af/at Folket bör församlas
 wti HErrans Huus och Tempel / ther
 enheligen til at tienä och dyrcka Gudh/

och kallas förhensful then Hoopen som
 så gör/ helga Manna samfund/
 som ordenteligen låter finna sigh i Gudz
 Huuß/ther til at holla sin Gudz-Tienst/
 genom Gudz Ordz predikande/ hörande
 och annammåde/ och genom en alswar-
 sam Bödn til Gudh/ ty sade Christus/
 ta han hwar dagh (när han wistades
 i Jerusalem) lärde i Templet: **Nie**
Huuß är icke Bönehuuß / men i
**hafsven giordt thet til en Rös-
 wa-re Kuto.** Vi hwad wårde the achta
 Gudz Huuß fram för sina egna Huuß/
 som nu twert emot Apostelens Förmas-
 ning/ öfswergiswa Gudz Försam-
 bling / och göra sina egna Huuß til
 Kyrckior/fan man wel tänckia/ hwilcket
 lånder Gudz Huuß och Predikombetet
 til alt som största föracht och Meen/ thet
 som och löper emot icke Christeligit Bruuk/
 ty wåra gudfruchtiga Försäder / och i
 synnerheet aff thet adeliga Ståndet/haf-
 wa icke allenast effter en gammal plåg-
 sedh och Häffd / haftt sina ordenteliga
 Rum och Stolar fremst i Kyrckian/
 hwiles

Luc. 19, 46

Hebr. 10.
25.

hwilck a ännu mongestådes stå ther heela
 åhret igenom thoma / utan och monga
 aff them til Gudz Namns Åhva / bygd
 Kyrckior/hollit them wel wid macht/ och
 sielfwa medh sitt Folk / i rättan tijdh gådt
 til Kyrckian / när Gudztiensten ther är
 hollen/och sålunda androm til itt godt Ex
 empel/ låtit sin Gudachtigheet påskina/
 och elskat sina ordenteliga Siålesföjare/
 och icke som nu skeer/tagit sigh sina egna
 Prestler/som ingen Ordning/Disciplin
 eller lydna åre vnder gifna/hwar af kom
 mer en stoort Förargelse/ i synnerheet för
 rettsinniga Kyrckioheerdar på åthskilliga
 Rum i Riket/ som itt dageligt Förtreet/
 och jemmvel Affsaknadt i sin Rettigheet/
 moste aff them lyda och vnderkastat war
 da. Och hwar theras Förman en retts
 sinnigh Biskop/ wil på Embetsens we
 gna göra them nogot Bistånd/ och så
 dan oordning och ostickeligheet förtaga/
 och holla hand öfwer Kyrckioordningen/
 Privilegierna och Kongl. Resolutio
 ner, så motte han straxt vstå stort Haat/
 öfwilja och Öfwund/ja förtaal och sitt gos
 da Namns och Bysåths wrångwisa ut
 tyds

tydning och förkleening. Gudh see här
 til/och hielpen oss / at wi alla medh en gud-
 deligh och nyttelsttande Ande/kunde i Ro-
 ligheet så göra vårt Embete och Gudz
 tiensst/ och oqualde för all Anfechtning/
 tiena honom i Heligheet och Rettiherdig-
 heet vti alla våra Liffz dagar.

The allena som nu låta sådana Chris-
 steliga och nyttelsttande Förmaningar/
 icke allenast aff våra trogna Siålesörjars
 re här i Fåderneslandet/vtan och af vår
 elskelige kære Herre och Konung/serdeles
 vthi sitt sidsta Placat på innewarande
 åhr/om the 3/ almånne stoore Bönedag-
 gar/ gjorde/ gå sigh til Hiertat / tacka
 Gudh hierteligen och innerligen/för then
 retta saliggörande Kunskapen och Reli-
 gionen/wi åre vpsfödde vti/ och ån i dag/
 emot så monga Sathans och våra
 Wederparters Stemplingar / så medh
 hiertans Tröst/Trögd och Glådie otur-
 berade nyttia och bruka/ the allena säger
 iagh/ kunna skönja thenna höga och os-
 vthiåneliga Gudz Nåde och Welgernin-
 gen/ ty hwad andeligh Tröst och roligie
 Samwet kan then hafwa/ som icke weet
 holla

holla sigh widh Gudz reena och oförfals-
 skade Ord? Thet är juu så/som Prophe-
 ten Jeremias (tå han och hans Åhörare
 wore stadde i Nöden) säger: Emedan
 holler of tit Ord vppe/tå wij thet
 så/och thet samma titt Ord / är
 vår hiertans Frögd och Tröst.
 Ty wij äre juu nåmbde effter titt
 Namn/Herre Gudh Zebaoth.
 Thetta samma Prophetiska och Apo-
 stoliska Ordet / reent och klart / rett som
 thet aff Gudz Ande dicerat är/hafwom
 wij utan nogon Förändring/vti alla wäs-
 ra Swenska Församblingar / så at en
 rettsinnigh Christen / må vndra vppå
 then ostadiga Hoopen här i Riket/ som
 halta och slincka hjert och titt / medh sina
 twifwelachtiga och förargeliga discurs-
 ser/om the skadeliga Syncretismo/ och
 icke kunna alfwarligen blifwa widh then
 ena och reena Religionen/ vthi hwilcken
 the vpfödde äre/ och alla Riktsens Stån-
 der / enhelleligen sigh tillsworit och förs-
 plichat hafwa vthi Upsala Concilio.
 och

Jer. 15, 17.

och låta thet medh see / at the äre hwares
 fen kalla eller warma. Thet om man
 vtförligare talat hafwer vthi Speculo
 Religionis och thes Clausula.

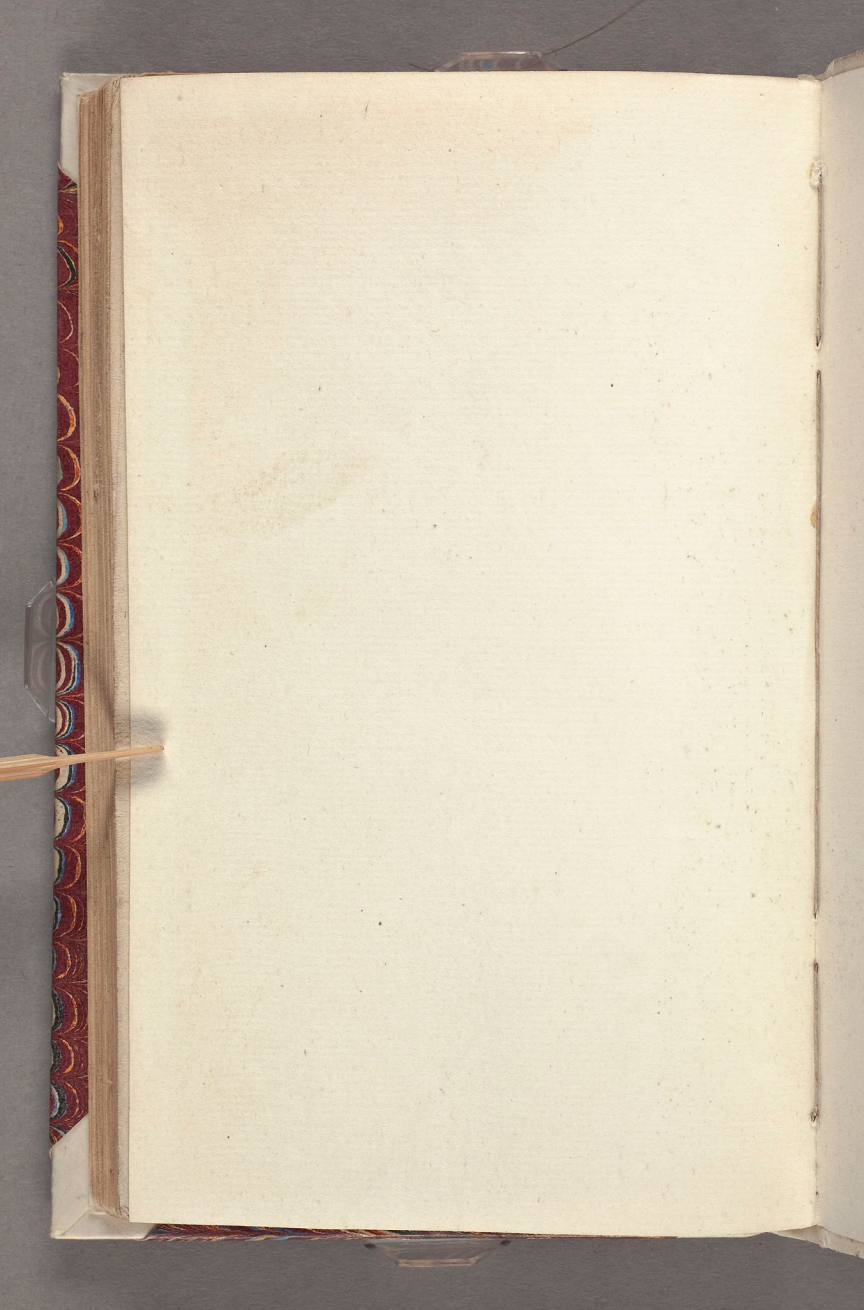
Then som nu låter thenna min Wars
 ning/ Förmaning och Rettelse gå sigh til
 Hierta/ ehyknenner wår Gudztienst/was
 ra aldeles inrettat effter Gudz Ord/ och
 at wij hafwom then rettesta Religionen
 som vnder Solen finnes/ och thet förre af
 itt boofferdigt Hierta / dageligen medh
 frögd tackar Gudh/ och effter thesse
 Reglor/ som här både för Lärare och
 Åhörare stelte äro / täncker til at
 wandra / öfwer honom ware
 Fridh och Barmhertigheet /
 Gudz Nådhe och mildryka Wels
 signelse/ nu och i alla Ewig
 heet / AMEN.

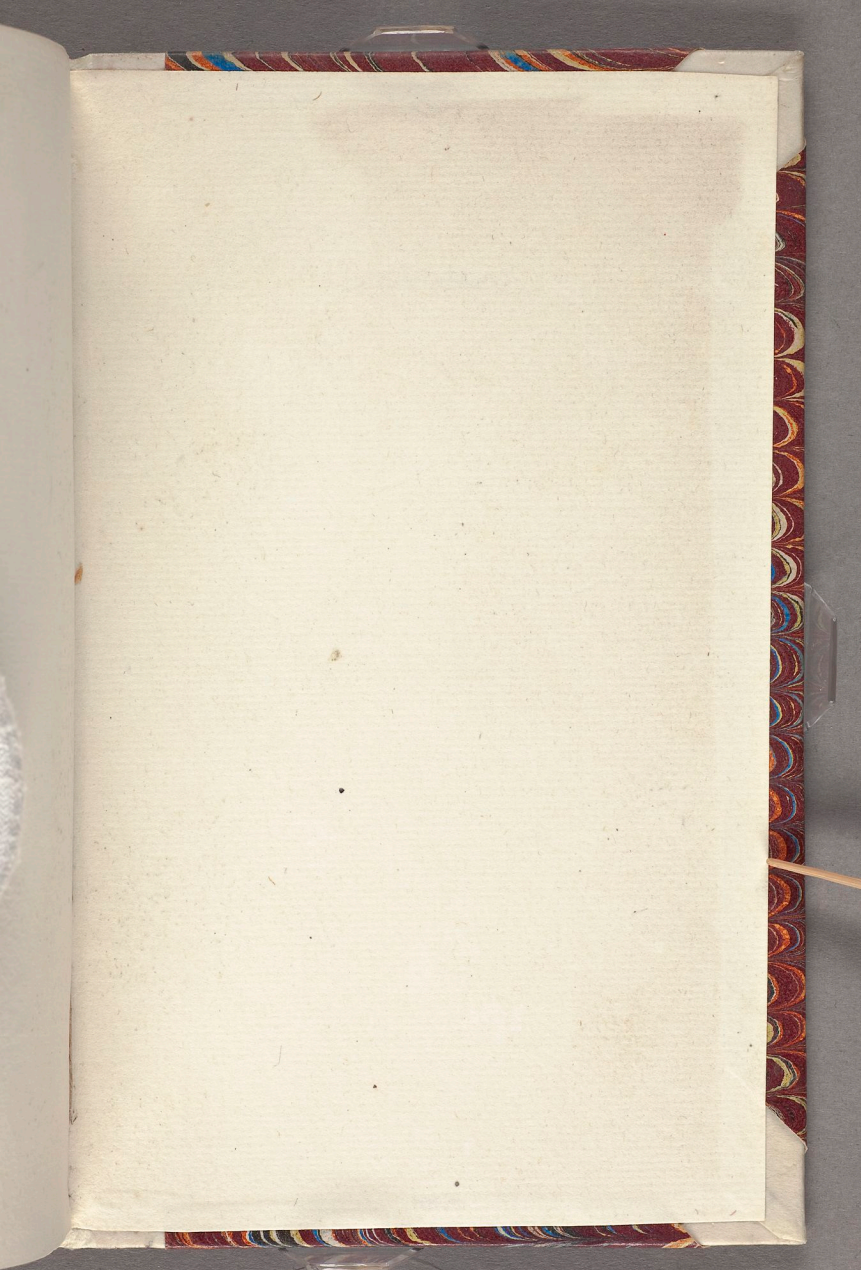
Gal. 6, 16.

e hware
om man
peculo

in Ware
å sig til
nst/was
Drd/och
igionen
erföre af
n medh
thesse
are och
til af
ware
heet /
Bels

Laurelius, Kennemercken på en godh Lärare.

1669